

Täysistunto

Perjantai 16.12.2016 klo 9.59—17.13

4.6. Pääluokka 27 Puolustusministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt esitellään puolustusministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 27. Esittelyn suorittaa jaoston puheenjohtaja, edustaja Niikko.

Keskustelu

12.31 **Mika Niikko ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään noin 2,8 miljardin euron määrärahaa, joka on noin 1,3 prosenttia bruttokansantuotteesta. Valiokunta pitää myönteisenä, että esitykseen sisältyy hallitusohjelman mukaisesti Puolustusvoimien materiaalisten suorituskykypuutteiden korjaamiseen tarkoitettu määrärahalisäys, joka nousee 50 miljoonasta 80 miljoonaan euroon. Lisäyksestä huolimatta hallinnonalan määrärahat laskevat yhteensä noin 57 miljoonaa euroa. Tämä johtuu pääosin materiaalihankintojen myöhentämisestä ja kilpailukyky sopimuksesta. Valiokunta toteaa, että Puolustusvoimien ongelmana ovat jo useamman vuoden aikana tehdyt ja edelleen kumuloituvat toimintamenojen leikkaukset.

Puolustusvoimat on puolustusvoimauudistuksen mukaisesti vähentänyt henkilöstömäärän vastaamaan uudistettua toiminnan tasoa. Uudistusta tehtäessä ei kuitenkaan ollut nähtävissä, millaisessa turvallisuusympäristössä tämän vuosikymmenen loppupuolella toimitaan. Valiokunta on huolissaan siitä, miten Puolustusvoimat pystyy esitetyillä resursseilla vastaamaan sille asetettuihin tehtäviin.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että käytössä on riittävät henkilöstöresurssit huolehtimaan sekä tarkoituksenmukaisesta sotilaallisesta valmiudesta että tehokkaasta ja turvallisesta koulutuksesta. Ammattisotilaiden lisäksi koulutuksesta huolehtivat määräaikaiset sopimussotilaat, joiden avulla on tarkoitus ennen kaikkea varmistaa riittävä koulutajamäärä varusmieskoulutuksessa. Valiokunta toteaa, että talousarvioesitys ei sisällä määräaikaisten sopimussotilaiden palkkaamiseen tarvittavia määrärahoja. Sopimussotilasjärjestelmä tukee myös nuorten työllistymistä. Valiokunta lisää momentille 296 000 euroa määräaikaisten sopimussotilaiden palkkaamiseen.

Valiokunta pitää myönteisenä, että varusmiesten maastovuorokausien, reservin kertausharjoitusten, lentotuntien ja alusvuorokausien määrät pystytään pitämään vuoden 2016 tasolla valtiontalouden tiukasta tilanteesta huolimatta. Keskeistä on myös huolehtia järjestelmien kunnossa- ja ylläpidon rahoituksesta. Materiaalin kunnossapito ja ampumatarvikevaje tulee ratkaista kestävällä tavalla, eikä vaje enää saa kasvaa. Valiokunta nostaa lisäksi esiin Puolustusvoimien tutkimus- ja kehittämistoiminnan tärkeän merkityksen, joka korostuu erityisesti strategisissa suorituskykyhankkeissa Laivue 2020 ja HX.

Puolustusmateriaalihankintoihin esitetään 475 miljoonan euron määrärahaa, joka on noin 17 prosenttia puolustusbudjetista. Materiaaliseen valmiuteen on kuitenkin tarkoitus

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

käyttää yhteensä noin 930 miljoonaa euroa, kun käsiteltävän momentin lisäksi mukaan luetetaan Hawk Mk 51 -koneiden modifiointi sekä ne Puolustusvoimien toimintamenot, jotka käytetään materiaalin kunnossapitoon ja joukkojen varustamiseen. Valiokunta yhtyy puolustusvaliokunnan näkemykseen siitä, että materiaalihankintojen osuuden tulisi olla noin yksi kolmasosa puolustusbudjetista.

Arvoisa puhemies! Valiokunta korostaa edellisten budjettimerkintöjensä tapaan kotimaisen puolustus- ja turvallisuusteollisuuden merkitystä huoltovarmuuden takaajana. Valiokunta pitää hyvänä, että valtioneuvosto on hyväksynyt periaatepäätöksen Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta huhtikuussa 2016. Päätöksellä annetaan perusteet muun muassa kotimaahan kohdennettavista hankinnoista ja teollisen yhteistyön velvoitteista. Periaatepäätöksen mukaisten linjausten tulee näkyä myös käytännössä Puolustusvoimien hankintatoimissa.

Valiokunta nostaa esiin myös yhteispohjoismaiset hankinnat ja pitää tarpeellisena, että Puolustusvoimat arvioi yhteishankintojen mahdollisuutta.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Valiokunta palauttaa maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tuen vuoden 2016 tasolle lisäämällä määrärahaa 404 000 eurolla. Valiokunta pitää erittäin moitittavana, että määrärahasta on jälleen vähennetty eduskunnan edellisen vuoden talousarvioon tekemä korotus. Huomioon ei ole otettu eduskunnan jo useana vuonna selvästi ilmaisevaa tahtoa pitää rahoitustaso riittävänä. Valiokunta edellyttää, että hallitus ottaa tämän huomioon vuoden 2018 talousarvioesityksessä.

Lopuksi haluan kiittää myös jaoston kaikkia jäseniä tämän vuoden yhteistyöstä. Kaikkien näitten pääluokkien osalta asiat on saatu mutkattomasti ja hyvässä yhteishengessä vietä päätökseen. — Kiitos.

12.36 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle ja sen herra puheenjohtajalle puolustusbudjettiin tehdyistä tarpeellisista lisäyksistä. Samoin on sanottava, että puolustusvaliokunnan lausunto puolustusbudjetista oli osuvaa luettavaa. Voi todeta, että eduskunnan näkemykset ovat pitkälti linjassa puolustusministeriön alkuperäisen talousarvioehdotuksen kanssa.

Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen myönnetty 404 000 euroa on merkittävä lisäys vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön. Se mahdollistaa muun muassa useiden Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen varautumis- ja turvallisuuskoulutuskurssien järjestämisen. Osaltani lupaan, että puolustusministeriö tulee jälleen esittämään vuoden 2018 talousarvioehdotuksessaan kyseisen valtionavustusmomentin nostoa pysyvästi 2,029 miljoonan euron tasolle. (Eero Heinäluoma: Hyvä uutinen!) — Olen samaa mieltä, ettei jo edellisellä vaalikaudella alkanut venkoilu vapaaehtoisen maanpuolustuksen valtiontuesta ansaitse tyyliä, ja tästä on asianomaisten syytä ottaa opikseen. (Eero Heinäluoma: Suoraa puhetta!)

Kiitän valiokuntaa myös sopimussotilaiden palkkaamiseksi osoitetusta 290 000 euron lisämäärärahasta. Tällä voimme lisätä sopimussotilaiden määrää 10—12 henkilötyövuodella. Tämä lisäys kohdennetaan asevelvollisten kouluttamiseen, ja se osaltaan tukee puolustusvoimauudistuksessa asetettua tavoitetta 2,5 kouluttajasta jokaista alokaskauden joukkuetta kohden. Sopimussotilaiden palkkaamisella on pieneltä osaltaan vaikutusta myös nuorisotyöttömyyteen.

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

Näillä muutoksilla puolustusbudjetti on vuonna 2017 yhteensä 2,83 miljardia euroa, mikä on noin 1,3 prosenttia bruttokansantuotteesta ja 5,1 prosenttia valtiontalouden menoista.

Arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristömme muuttuminen epävakammaksi ja arvaamattommaksi ei ollut nähtävissä puolustusvoimauudistusta valmisteltaessa, kuten puheenjohtaja Niikkokin edellä totesi. Muutokseen on pyritty vastaamaan kaikin mahdollisin voimavaroin. Sen aiheuttamiin lisämäärärahapaineisiin otamme kantaa kevätistunto-kaudella eduskuntaan annettavassa puolustuselonteossa.

Valiokunta ottaa kantaa materiaalihankintojen osuuteen puolustusbudjetista. Mielestäni momenttien välisistä määrärahasiirroista ja puolustusmateriaalihankinnoista puhuttaessa on katsottava kokonaisuutta eli kaikkea materiaalista valmiutta. Raja niin sanottujen uushankintojen ja ylläpito- ja korjauksien osalta on veteen piirretty. Varsinaisiin puolustusmateriaalien uushankintoihin ja toimintamenorahoituksella tapahtuvaan joukkojen varustamiseen käytetään vuonna 2017 yhteensä noin 568 miljoonaa euroa, mikä on lähes neljännes sotilaallisen maanpuolustuksen määrärahoista. Tämän lisäksi materiaalien kunnossapitoon on suunniteltu käytettävän 365 miljoonaa euroa. Yhteensä siis materiaaliin valmiuteen käytetään ilman arvonalisäveromenoja noin 933 miljoonaa euroa, mikä on noin 39 prosenttia sotilaallisen maanpuolustuksen menoista. Tämä kattaa valiokunnan aiheellisesti vaaliman niin sanotun kolmasosa—kolmasosa—kolmasosa-ajattelun tavoitteet.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministerin jälkeen voidaan — ja on syytäkin — käydä debatti tästä teemasta. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää debattipuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

12.40 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä täysi tuki ministerille maanpuolustusjärjestöjen rahoituksen kunnollisesta järjestämisestä pysyvällä tavalla. Eduskunnan tahtoa pitää toteuttaa myös valtiovarainministeriössä ja valtio-neuvoston puolella. Venkoilua ei siinä pidä sallia, se on ihan oikein. Tuki sille.

Pieni kysymys tähän miina-asiaan, joka on ollut ministerille aika tavalla tämmöinen tärkeä eteenpäinvietävä, kun puhutaan Ottawan sopimukseen liittyen jalkaväkimiinojen korvaamisjärjestelmästä. Sehän on aika pitkälle korvattukin, mutta ministerin mielestä yksi kulma on korvaamatta. Missä vaiheessa tämä projekti tällä hetkellä oikein makaa? Mikä siinä on aikataulu?

Sitten toinen kysymys, vaikka tämä ei olekaan mikään kyselytunti: Maanpuolustustahto oli viimeisimmän tutkimuksen mukaan hiukan notkahtanut. Minkälaisen tuloksin ministeri esittää tästä notkahtamisesta, ja mitä kenties on tehtävissä? Tarvitseeko tehdä jotakin, että saadaan jälleen komeita lukuja maanpuolustustahdosta?

12.41 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin antaa ministeri Niinistölle tunnustuksen Puolustusvoimain hyvästä johtamisesta ja tarpeellisten uudistusten tekemisestä. Myös ajatus siitä, että reservin määrää vähän kasvatettaisiin, on kannatettava ja vastaa niihin johtopäätöksiin, joita on tarve tehdä eurooppalaisessa tilanteessa tapahtuneiden muutosten takia.

Sitten tullaan toiseen asiaan. Puhuimme tuossa aamupäivällä ulkoministeriön pääluokan yhteydessä aika pitkään EU:n huippukokouksesta. Näyttää, että siellä tapahtuu nyt erittäin paljon asioita, jotka koskevat nimenomaisesti puolustussektoria. Euroopan unioni,

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

ainakin julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan, on menossa eteenpäin puolustusyhteistyön tiivistämisessä: on tehty päätös operaatioesikunnasta ja on myös tehty päätös puolustusrahastosta ja sitten lisäksi on avattu mahdollisuus tähän rakenteelliseen yhteistyöhön. Nämä ovat kaikki Suomelle erittäin tärkeitä asioita. Olisi tärkeätä, että koko eduskunta saisi nyt nopeasti tiedon, mitä on päätetty, mikä on Suomen hallituksen linja ja miten nämä vaikuttavat meidän puolustukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, puolustusvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kanerva.

12.43 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Yhdyn molempien kollegoiden kysymyksiin, mitä tulee ministerin toimintalinjauksiin, samoin kuin muutenkin heidän esittämiinsä kysymyksiin. Mutta samalla, kun meillä luultavasti on koko lailla yhtenäinen käsitys siitä, että Suomen oman kansallisen turvallisuuden kannalta ensisijaisinta on aina pitää asiat omissa käsissä, on myöskin hyvin hyödyllistä samaan hengenvetoon todeta, että myös kansainvälinen yhteistyö nykyisen kaltaisessa turvallisuusasetelmassa on erittäin välttämätöntä monista monista hyvin kouriintuntuvista syistä johtuen. Kysyisin: Miten ministeri arvioi, kuinka kustannustehokasta — kun nyt on puhe budjetista — on kansainvälisen yhteistyön lisääminen? Ja itse asiassa kuinka pieni osa loppujen lopuksi meidän koko puolustusbudjetistamme tänä päivänä on kansainvälistä yhteistyötä? Onko ministerillä visiota siitä, että siinä sektorissa meillä on vielä käyttämätöntä kapasiteettia?

12.44 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin turvallisuuspoliittinen maailma on muuttunut totaalisesti siitä, niin kuin ministeri sanoi, kun puolustusvoimauudistusta toteutettiin, ja se on muuttunut rajusti myös siitä hetkestä, kun tätä hallitusta kasattiin. Onkin hieno asia, että meillä on motivoitunut ja asiansa hallitseva ministeri puolustushallinnon alalla.

Mutta varsinainen kysymykseni koskee Leijona Cateringia. Kun tuli julkisuuteen tietoja, että sen toimintaa linjataan uudelleen eli se vetäytyy markkinoilta ja keskittyy ydintehäväänsä, mitä seurauksia tästä on? Onko mahdollisesti henkilöstövaikutuksia? Ja kun julkisuudessa olleiden tietojen mukaan siitä on päätetty joitakin viikkoja sitten, niin miksi se on tullut julkisuuteen vasta tänään?

12.45 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin olisin yhtynyt kiitoksiin ministerille hyvästä tehtävänhoidosta ja ennen kaikkea linjauksistanne eurooppalaisen yhteistyön ja Suomi—Ruotsi- ja pohjoismaisen yhteistyön osalta. Nämä ovat tavattoman tärkeitä sektoreita, ja olette ollut niissä hyvin aktiivinen. Oikeastaan näihin liittyy kysymyksenikin: miten näette nyt juuri Brysselissä pidetyn kokouksenkin valossa tämän Euroopan puolustusrahaston ja näiden uusien mekanismien vaikutuksen omalle sektorillenne? Jokuhan on sanonut, että EU eroaa positiivisesti Natosta siinä, että se voi budjetoida asioita näihin kysymyksiin ja se voi halutessaan toteuttaa lainsäädäntöteitsemuutoksia myöskin puolustussektorilla. Ja myöskin: Mitä tämä Suomi—Ruotsi-yhteistyö teidän nähdäksenne tuo tullessaan lähiaikoina? Millaisia mahdollisesti materiaalisia tarpeita myöskin Suomen puolelta tämän yhteistyön kehittämisessä on?

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

12.46 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Kääriäinen viittasi siihen, että maanpuolustustahto on pikkasen notkahtanut. Samaan aikaan jotkut tutkimukset tai kyselyt osoittavat sitä erittäin huolestuttavaa näkökulmaa, että suomalaisista aika iso osa jo pitää todennäköisenä, että seuraavan 10—15 vuoden aikana Suomi joutuu aseelliseen konfliktiin, joko todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä. Elikkä samaan aikaan, kun maanpuolustustahto on tutkimusten mukaan notkahtanut, pelko suoranaisesta aseelliseen konfliktiin joutumisesta on kasvanut. Ja tähän liittyy tähän ympäristön muutokseen ja konfliktiriskien kasvamiseen ja sotilaalliseen liikehtimiseen esimerkiksi Itämerellä ja muualla. Mutta henkilökohtaisesti haluaisin kysyä: mitä puolustusministeri arvioi näistä kehitystrendeistä suomalaisten tunnoissa? Olen huolissani, että sodan pelko kasvaa ja sotaan valmistautumista (Puhemies koputtaa) pidetään todennäköisenä.

12.47 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puolustusvaliokunnan varapuheenjohtajanakin haluan kiittää ministeriä siitä, että maanpuolustusjärjestöjen tuki, 404 000 euroa, on nyt palautettu sinne, minne se kuuluu. Ja täytyy toivoa, kun ministerillä on ensi vuonna tämä taistelu rahoituksen järjestämisen osalta tulevalle vuodelle, että myös jatkossa 404 000, tai mikä se summa sitten onkaan MPK:n pohjissa, on jo olemassa budjettikirjassa, ettei siihen valiokunnankaan tarvitse omassa lausunnossaan enää palata, saatikka muissa, talousarvioaloitteissa.

Ministeri on sodanajan joukkojen kasvattamista 50 000:lla tuonut esiin useammassa eri yhteydessä, ja kysyn ministeriltä: Kun katsoin tuota sinivalikoista budjettikirjaa, niin en löytänyt tähän nostoon euron euroa. Millä tavalla tämä sodanajan joukkojen nosto on tarkoitus suorittaa?

12.48 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä vapaaehtoisen maanpuolustuksen rahoitus ja sen palauttaminen jälleen sille, ministeri, teidänkin esittämällemme tasolle, jota VM välillä leikkasi, on tärkeä asia — siitä kiitos eduskunnalle. Toivotan myöskin kyllä näihin neuvotteluihin onnea, että me saisimme jatkossa tämän velvauksen pois eduskunnan ja valtiovarainministeriön väliltä.

Erittäin merkittävä tieto tällä viikolla tuli asedirektiiviin liittyen. Siinä Suomi sai ajamansa tavoitteen reserviläispoikkeuksesta läpi. Myös te, ministeri, teitte tämän eteen erittäin voimakasta työtä yhdessä sisäministerin kanssa, useampaankin otteeseen. Kuinka kuvailisitte tätä prosessia, kuinka se on edennyt, ja tämän reserviläispoikkeuksen merkitystä nyt meidän maanpuolustuksellemme?

12.49 **Sampo Terho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille ja edustaja Niikollekin alustuksesta.

Tässä edustaja Kääriäinen, entinen ministeri, otti aivan oikein tämän maanpuolustusnäkökulman ja maanpuolustustahtonäkökulman, siis nimenomaan tähän kysymykseen, ja se liittyy näihin resursseihinkin totta kai monessa mielessä. Uskoakseni ja alan entisenä tutkijanakin voin omana käsityksenäni sanoa, että resursseista aivan varmasti vaikuttaa maanpuolustustahtoon muun muassa se, mitä materiaa reserviläiset näkevät meillä olevan käytössä ja mitä pääsevät itse käyttämään. Silloin tietysti myös kertausharjoitukset ovat hyvin tärkeä osa toimintaa. Haluaisin kysyä näiden resursoinnista — kalustosta kerroittekin, ministeri, aika tarkkaan — vielä yksityiskohtaisemmin siitä, mihin hankintoihin ollaan koh-

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

dentamassa varoja ja mikä on kertausharjoitusten tilanne. Me tiedämme tosiaan, että maanpuolustustahto meidän puolustusratkaisussamme on kuitenkin koko järjestelmän elinehto.

12.50 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin yhdyin niihin kiitoksiin, jotka tässä on lausuttu erityisesti tästä kansainvälisestä yhteistyöstä. Minusta ministeri on hoitanut sen osan hyvin.

Jatkaisin siitä, mistä edustaja Haavisto aloitti, tästä Ruotsin ja Suomen yhteistyöstä. Miten ministeri näkee myös laajemman pohjoismaisen yhteistyön? Onko siinä mahdollisuuksia syventää ja parantaa sitä yhteistyötä, ehkä jopa Stoltenbergin aikanaan linjaamalla tiellä?

12.51 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maanpuolustustahto on aivan keskeinen kulmakivi koko suomalaiselle puolustusjärjestelmälle, ja sen vuoksi itsekkin yhdyin siihen huoleen, mikä täällä on esitetty tästä viimeisimmästä mielipidemittauksesta, jossa erityisesti nuorten, 25—34-vuotiaitten, kohdalla jopa 30 prosenttia vastasi kielteisesti siihen kysymykseen, että jos Suomeen hyökättäisiin, niin olisiko suomalaisten puolustauduttava aseellisesti. Tämä määrä on todellakin lisääntynyt, ja sitä on syytä pohtia ja sitä on syytä seurata, mihin suuntaan se kehittyy. Tässä mielessä on tietysti tärkeää, että turvataan myös vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja järjestöjen toiminta ja toimintaedellytykset. Samalla tulisi varmasti pohtia sitä, millä tavalla saataisiin suunnattua tämä toiminta niin, että se puhuttelisi nimenomaan nuoria ja vahvistaisi tätä maanpuolustustahtoa.

12.52 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vuosina 1998—99 Puolustusvoimat menetti 73 lentäjää siviili-ilmailun palvelukseen. Tuolloin tähän asiaan herättiin varsin myöhään. 30. marraskuuta 99 päivätyssä muistiossa, jonka yksi allekirjoittajista on puolustusministeriö, kerrottiin keinot, joilla tämä ohjaajapoistuma saatiin pysäytettyä.

Nyt edessä hämmöttää uusi lentäjäkato. Finnairin syksyn lentäjärekrytointiin haki 50 lentäjää. Puolustusvoimien lentäjille tehdyn kyselyn perusteella tuleviin siviili-ilmailuhakuihin tulee mahdollisesti hakeutumaan jopa 70 prosenttia vastanneista. Suomella ja sen pienillä ilmavoimilla ei ole varaa menettää yhtään kalliisti koulutettua hävittäjälentäjää ennenaikaisesti, erityisesti tilanteessa, jossa Puolustusvoimien henkilöstöä on muutenkin liian vähän lisääntyneeseen työmäärään nähden. Kysyisin ministeriltä: aiotaanko tähän tilanteeseen reagoida, ja jos, niin miten?

12.53 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikaisemmissa puheenvuoroissa on tullut esille maanpuolustusjärjestöjen raha, mikä puolustusministeriön hallinnonalalta tulee. On erittäin hyvä, että tämä raha varmistetaan myös ensi vuodelle ja tästä tasosta pidetään kiinni myös seuraaville vuosille.

Olisin kuitenkin tähän asiaan liittyen ottanut juurikin esiin maanpuolustustahdon kehityksen. Erityisesti nuorten ja naisten osalta on näissä kyselyissä ollut huolta siitä, mihin se on kehittymässä. Ottaisinkin esiin erityisesti vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen tilanteen siltä osin, että tällä hetkellä, kun maanpuolustusvelvollisuus on jokaisella suomalaisella kansalaisella, me kuitenkin koulutamme vain vajaat puolet ikäluokasta, eli käytännössä naisia ei kuitenkaan kouluteta kriisiajan oloihin. Olisin kysynyt nimenomaan tästä

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

kriisinsietokyvystä, mistä on viime aikoina keskusteltu, että millä tavalla voimme vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämisen kautta kouluttaa myös naiset vahvemmin, (Puhemies koputtaa) koko ikäluokan, kriisiajan oloihin.

12.55 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myös minä haluaisin osaltani vahvistaa tätä edustaja Heinäluoman esiin nostamaa asiaa uutisista, mitä kuuluu nyt tuolta Euroopan unionin huippukokouksesta. Täällä Verkkouutiset todella kertoo — Verkkouutiset, joka on hyvä lehti — että Suomi on tehnyt kulisseyksissä töitä jo vuoden yhdessä Ranskan ja Saksan kanssa EU:n yhteisen puolustuksen kehittämiseksi, Juha Sipilä on näin linjannut Verkkouutisten uutisissa. Myös minusta tässä on kysymys varsin isosta asiasta, ja on tietenkin hyvin tärkeää, että tästä voidaan mahdollisimman pian koko eduskunnan voimin keskustella ja saada myös selvitystä siitä, mitä tässä puolustusyhteistyön syventämisessä nyt on tapahtumassa, mitä uusia linjauksia siellä on tehty, mikä on ollut Suomen kanta ja miten esimerkiksi suhtaudumme nyt tähän rakennusyhteistyöhön, olemmeko lähdössä mukaan.

Eli, puhemies, haluan alleviivata ja korostaa ministerille, että asia on hyvin iso ja merkittävä ja tärkeä. Toivon, että voitte jo nyt (Puhemies koputtaa) kommentoida sitä jollain tavalla, mutta koko eduskunnan on hyvä saada asiasta selvitys.

12.56 Simon Elo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen kansallinen etu on nykyään hieman erilainen kysymys kuin vielä joitakin vuosikymmeniä sitten. Suomen kansainväliseen etuun voi kuulua myös esimerkiksi toisen EU-jäsenvaltion puolustaminen tai heille avun antaminen. Tähän tietysti liittyy kansainvälisen avun antaminen, joka nykyisinkin kuuluu Puolustusvoimien tehtäviin, mutta se tietysti laajenee nyt kattamaan EU:n yhteisvastuulausekkeen ja keskinäisen avunannon lausekkeen tehtävät. Tässä tietysti on paljon keskustelua herättänyt nykyisen Puolustusvoimien henkilöstön asema tämän kansainvälisen avun antamisessa. Perustuslakivaliokunnassa tästä teimme lausunnon, jossa todetaan, että olisi suotavaa, että Puolustusvoimien henkilöstöltä, joka on tullut palvelukseen, tehtävänsä ennen kuin tämä uusi sääntely tulee voimaan ja joka sitten käyttää sotilaallista voimaa tämmöisessä tehtävässä, olisi suostumus. Miten puolustusministeri näkee tämän kysymyksen? Tämähän menee sitten tietysti puolustusvaliokunnan harkintaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä keskusteluvaiheessa puheenvuorot edustajille Pauli Kiuru, Pakkanen, Hakanen ja viimeisenä jaoston puheenjohtaja Niikko.

12.57 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille mutkattomasta yhteistyöstä sekä puolustusvaliokunnan että hallinto- ja turvallisuusjaoston kanssa ja samoin oppositiolle. Meillä on päälinjoista sangen yhteneväiset kuvat, ja näin sen pitää ollakin.

Puolustusministeriö esitti sopimussotilaiden palkkaamiseen 2,6:ta miljoonaa euroa, siis lisätoivetta, ja sillä olisi saatu 100 henkilötyövuotta. Valitettavasti tähän tarpeeseen emme pysty vastaamaan kuin noin 10 prosentin osuudella, siis 296 000 euroa.

Mutta kysymys ministerille kuuluu, että kun tänä vuonna on tapahtunut — ainakin näin näppituntumalta tuntuu siltä — lukuisia onnettomuuksia, joissa varusmiehiä tai reserviläisiä on loukkaantunut harjoituksissa, ja tietysti kun on paineistettuja tilanteita, toimitaan vä-

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

lillä väsyneenä huonoissa olosuhteissa, vahinkoja sattuu, niin voiko tällä olla yhteys siihen, että kouluttajien määrä suhteessa koulutettaviin ei ole optimaalinen, ja onko tässä jotain tekemistä myös henkilöstön jaksamisen kanssa.

12.58 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itse myös yhdyn kiitoksiin niin ministerin suuntaan kuin valiokuntatyöstä oppositiopuolueiden edustajien kanssa. Puolustus on yhteinen asia, ja linja on selkeä, siitä ollaan laajasti yhteistä mieltä.

Maanpuolustusjärjestöjen tukirahojen palauttaminen on todellakin tärkeä asia, ja kiitos myös jaoston hyvin yksimielisestä päätöksestä. Niin kuin ministeri sanoi, tämä asia on kaiken kaikkiaan osuvaa ja sujuvaa luettavaa. Asedirektiivin eteneminen on tällä hetkellä ehkä sellainen uusi myönteinen asia, mistä myös kiitoksen paikka kuuluu.

Mutta esitän kysymyksen ministerille. Täällä on puhuttu kriisinhallintajoukkojen lähettämisestä. Mikä tällä hetkellä puolustusministeriön valmius on lähettää, jos kenties tulevan vuoden aikana tulee kysely uusille kriisinhallintakohteille?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Hakanen ja sitten Niikko viimeisenä ennen ministeriä.

13.00 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille hyvin hoidetusta tehtävästä. Kysymykseni liittyy tähän ulkopuolisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen ja sotilaan pakottamiseen, suostumukseen siihen tehtävään. Näin vanhana ammattisotilaana en voi olla tukemassa ajatusta sillä tavalla, että virassa olevat sotilaat voitaisiin määrätä tällaiseen tehtävään määräyskirjalla, vaan pitäisi olla vapaaehtoisuuteen perustuen, kuten meillä myöskin rauhanturvatehtäviin lähdetään vapaaehtoisuuden perusteella. Kysynkin ministeriltä, miten tässä on otettu henkilöstöjärjestöt huomioon tämän valmistelun aikana ja mikä ministerin näkökulma tähän asiaan on nyt rakentumassa, voitaisiinko tätä viedä siihen suuntaan, että tämä olisi todella vapaaehtoisuuteen perustuvaa, ja kun koulutukseen uusia henkilöitä lähtee, siinä yhteydessä sitten voitaisiin tuoda selväksi se, että myöskin tällaiset tehtävät tulevat palvelustehtäviksi siinä yhteydessä, kun on virkaan nimitetty. Minä korostan sitä, että henkilöstö on ollut vahvasti myöskin yhteydessä tästä asiasta, ja haluan myöskin kyllä ministeriltä sen kuulla, millä tavalla tässä edetään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä jaoston puheenjohtaja ennen ministerin välipuheenvuoroa.

13.01 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaosto on todennut tyytyväisenä sen, että puolustusministeri on hyvin hoitanut ministeriönsä johtamisen ja siihen liittyvät ulkosuhteet, ja kiitos siitä.

Mutta tässä olisi yksi kysymys vielä tästä Venäjä-akselin alueesta. Venäjä on Kaliningradiin ottanut käyttöön tämän Bastionin meripuolustusjärjestelmän, ja on puhuttu, että he pystyvät sillä jopa sulkemaan koko Itämeren liikenteen Tanskan salmet sulkemalla. Nyt kun Laivue 2020 -hanke on lähtöpohjaltaan sellainen, että ollaan hankkimassa neljä valtamerialusta, joiden hinta on 1,2 miljardia euroa, niin on tullut myös spekulointia siitä, että nämä Merivoimien haluamat korvetit olisivat helppoja maalitauluja näille venäläisille oh-

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

juksille. Tässä kysyn ministeriltä sitä, ettei vain tässä mahdollisesti olla tekemässä sellaista virhettä, mikä tehtiin Laivue 2000 -strategian aikana, jolloin vedettiin tämä ilmatyynyalus-hankinta alas 2003 ja se yksi ainoa tuulialushan, joka hankittiin, romutettiin pari vuotta siten, koska se hanke oli itse asiassa huono ja se peruttiin kyllä onneksi. (Puhemies koputtaa) Eihän tässä olla tekemässä samaa virhettä nytten?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jaha, ministerillä nyt 3 minuuttia. (Naurua — Ilkka Kanerva: Siinä on 2 liikaa!) — Kun nyt on kehuttu ministeriä, niin kyllä 3 minuuttia pitää riittää, ettei mene edellisetkin kehut.

13.02 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa puhemies! Pitkälti voin yhtyä edellisiin puhujiin, erinomaisia kysymyksiä, ja kiitoksia paljon tuesta. Maanpuolustus on tosiaan yhteinen asiamme yli hallitus- ja oppositiorajojen. Yritän vastata mahdollisimman moneen kysymykseen.

Edustaja Kääriäinen kysyi tästä miina-asiasta, joka on linjattu hallitusohjelmassa, ja se tullaan tarkemmin vielä linjaamaan puolustusselonteossa, joka annetaan kevätistuntokauden alussa eduskunnalle. On tarkoitus, että tämä takeoff canister -tyyppinen räjähdde on ensi vuoden kuluessa testausvalmis, sen verran siitä voi tässä vaiheessa kertoa.

Maanpuolustustahdon notkahduksesta kysyivät edustaja Kääriäisen lisäksi ainakin edustaja Räsänen ja edustaja Jarva. Mistä tämä johtuu, sitä parhaillaan selvitetään. Tämä oli selkeä 7 prosenttiyksikön lasku. Viimeksi samanlainen lasku tapahtui vuonna 1988. Kyse on siis näistä MTS:n joka vuosi tehtävistä tutkimuksista, mutta liian aikaista on sanoa, onko kyseessä trendi. Täytyy muistaa, että tässä on kyse tuhannen henkilön otoksesta, liian suuria johtopäätöksiä ei kannata yhden vuoden tuloksen perusteella tehdä. Mutta merkille pantavaa oli, että samaisessa tutkimuksessa yleisen asevelvollisuuden kannatus edelleen kasvoi. Mutta joka tapauksessa näitä syitä hieman pohditaan Maanpuolustuskorkeakoulussa parhaillaan käynnissä olevassa tutkimusprojektissa.

Edustajat Heinäluoma ja Viitanen kysyivät EU:ssa tapahtuvasta puolustusyhteistyöstä. Olen samaa mieltä, että se on merkityksellistä Suomen kannalta, ja esimerkiksi Eurooppa-neuvostossa pääministeri Sipilä on näistä asioista hiljattain keskustellut. Voi sanoa, että esimerkiksi tämä puolustusrahastokysymys on aivan alkutekijöissään, mutta Eurooppa-neuvostossa on varmaan joitain ajallisia askelmerkkejä tarjottu. Mutta tästä EU-puolustusyhteistyöstä kuten myös pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä tarjoutuu mahdollisuus tietenkin keskustella ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä ensi viikon keskiviikkona ja tietenkin puolustusselonteon käsittelyn yhteydessä.

Edustaja Kanerva kysyi, kuinka kustannustehokasta on kansainvälisen yhteistyön lisääminen. Sanoisin, että kustannustehokkuutta voidaan näissä materiaalihankinnoissa erityisesti hakea. Toistaiseksi sitä ei ole juurikaan saatu, mutta nyt esimerkiksi pohjoismaisen yhteistyön puitteissa meillä on tarkoitus tällaista taisteluasuyhteishankintaa tehdä, ja toivomme tietenkin siinä kustannussäästöjä saatavan.

Edustaja Kivelä kysyi Leijona Cateringin tilanteesta. Vastoin hallitusohjelmaa Leijona Cateringia ei olla avaamassa kilpailulle, koska on kyse valmiudellisesti tärkeästä asiasta puolustushallinnolle. Huoltovarmuus on meille ykkösasia, ja asian tiedottamisesta ei ole vastannut puolustusministeriö.

Mutta nyt, herra puhemies, aikani on täysi.

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Minä puolestani kiitän puolustusministeriä siitä, että poiketen täällä monta kertaa tapahtuneesta puolustusministeri ei ylittänyt aikaa vaan pysyi aikabudjetissa. (Seppo Kääriäinen: Hyvä suoritus!)

Debatti jatkuu jonkun aikaa. Myönnän puheenvuorot ensi vaiheessa edustajille, jotka eivät äsken vielä puheenvuoroa saaneet, ja sen jälkeen jatketaan vielä hetken verran.

13.06 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, jossa elämme, on syytä huolehtia yhteiskunnan perimmäisistä perustoiminnoista. Erityisesti ottaen huomioon ne jännitteet, joita Itämerellä on ja jotka ovat viime vuosina myöskin lisääntyneet, on aivan keskeistä, että Suomi, joka on päättänyt ainakin toistaiseksi olla sotilaallisesti liittoutumaton maa, säilyttää omien puolustusvoimiensa puolesta riittävän puolustuskyvyn ja myöskin pelotteen. Se on kahdesta syystä tärkeää: Ensinnäkin sen vuoksi, että se nostaa kynnystä kohdistaa Suomeen aseellista tai muuta väkivaltaista toimintaa. Toisekseen se pitää Suomen myöskin kiinnostavana yhteistyökumppanina muille maille.

Kun kuitenkin on niin, että taloudellinen tilanne jatkuu tiukkana ja varmasti joudutaan vastaisuudessa kipeitä päätöksiä tekemään, toivon, että hallituksella vastaisuudessa puolustusmenot säilyvät keskeisenä prioriteettina ja yhteistyö esimerkiksi Ruotsin ja Pohjoismaiden kanssa tiiviinä säilyy.

13.07 Pentti Oinonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisen hallituksen puolustusministeri Wallinin toiminnasta jäi minulle hampaankoloon jonkun verran. Olisin kysynyt häneltä muutaman asian, mutta hän ei valitettavasti ole paikalla.

Ensinnäkin yhdyin ministeri Niinistöä koskeviin kiitoksiin tehtävien hyvästä hoidosta.

Itäinen naapurimme on keskittänyt asevoimiaan itärajamme läheisyyteen. Kysyisin puolustusministeriltä: aiheuttaako puolustusministerille huolta venäläisten asevoimien suures-tikin lisääntynyt läsnäolo itärajan läheisyydessä? Eritoten haluaisin tästä vastauksen sitä varten, että Pohjois-Karjalan prikaati lakkautettiin Kontiorannasta ja itärajan pinnassa ihmiset kantavat kovastikin huolta siitä, että venäläiset asevoimat ovat lisääntyneet tuolla läheisyydessä.

13.08 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että Suomi tarvitsee uskottavan oman puolustuksen maamme suvereniteetin turvaamiseksi, ja siksi on tärkeää pitää huolta omasta puolustuksesta.

Tiedämme, että sodan kuva on tänä päivänä varsin toisenlainen ja huomattavasti moninaisempi kuin ennen. Tiedämme myös, että materiaalikustannukset kasvavat koko ajan ja tarvetta sillä puolella on jo nyt. Lisäksi odottamassa on monia suurhankintoja.

Ministeri on kertonut, että tulevassa puolustuspoliittisessa selonteossa ollaan nostamassa sodanajan joukkojen määrää. Osittain tämä tapahtuu sen kautta, että varusmiehet voidaan ottaa mukaan vahvuuteen, mutta myös tämän lisäksi halutaan vielä lisätä määrää. Miten te näette, että sodanajan joukkojen lisääminen vastaa tämän päivän puolustuskyvyn haasteeseen? Minkä verran se vaatii lisäkustannuksia, kun on selvää, että jos joukkojen määrää lisätään, niin niillä pitää myös olla riittävä varustus? Ja onko sodanajan joukkojen määrän lisääminen se osio puolustuksessamme, johon resurssien sitominen on tässä tilanteessa järkevintä?

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

13.09 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensiksi tähän sodanajan joukkojen vahvuuden nostamiseen. Se on erittäin kannatettava ajatus. Reservissä on enemmän tehtäviä erityisesti siellä paikallistasolla, missä alueet tunnetaan ja niitä alueellisia kohteita pystytään puolustamaan. Varmasti tätä nykypäivää oleva, oikea tapa. Oikeastaan kysyisinkin näistä suunnitelmista: onko nimenomaan nyt tarkoitus näitä paikallispataljoonien vahvuuksia nostaa?

Sitten vielä tähän asedirektiiviin, josta kysyin ja johon ministeri ei ehtinyt vielä kommentoida. Tässä täytyy kyllä lausua mitä nöyrimmät kiitokset koko eduskunnalle yksimielisyydestä — siitä, että tämä oli koko eduskunnan yhteinen hanke. Edustaja Mika Kari teki todella paljon töitä, (Eero Heinäluoma: Kyllä, näin on!) kuten edustaja Mikkonen vihreissä ja kuten edustaja Markus Mustajärvi vasemmistoliitossa. Toivon todella, että EU-kysymyksissä ja tämmöisissä tärkeissä kansallisissa puolustuskysymyksissä tällainen yhtenäisyys meillä voisi säilyä. Nyt, kun tätä kansalliseen lainsäädäntöön viedään, voisimme tätä yksissä tuumin viedä siinäkin eteenpäin.

13.10 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä useammissa puheenvuoroissa on jo nostettu esiin Puolustusvoimien henkilöstön jaksaminen, eikä suotta, nimittäin Puolustusvoimien henkilöstö on uupumuksen rajamailla ja osin jo uupunut. Tämä tulee esille niin työnantajan kuin järjestöjenkin tekemissä kyselyissä.

Turvallisuuspoliittinen tilanne on lisännyt merkittävästi valmiustehtäviä, ja niiden määrä tulee jatkossakin kasvamaan. Samaan aikaan Puolustusvoimien rahoitusta leikataan eri tavoin toimintamenojen puolelta. Rahoituksen tiukkeneminen pakottaa Puolustusvoimat etsimään keinoja, jotka vaikuttavat jopa henkilöstölle maksettaviin korvauksiin. Esimerkiksi Merivoimissa henkilöstöä on ollut jopa 9 viikkoa merellä tai varallaolossa yhtäjaksoisesti. Ymmärrettävästi tämä rasittaa erityisesti perheellisiä. Henkilöstöä on siis liian vähän lisääntyvään työmäärään nähden, ja kysyisin ministeriltä: miten tämä vaikea ja jopa vaarallinen yhtälö aiotaan huomioida?

13.11 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn sekä näihin edustaja Savolan kiitoksiin että myös tähän hänen arvionsa paikallispuolustuksen joukkojen merkityksestä. Se on yksi niistä johtopäätöksistä, jotka on tärkeää tehdä myös eurooppalaisessa kehityksessä ja sotilaallisessa toiminnassa tapahtuneiden muutosten takia. Meillä on riittävä suorituskyky, joka nopeasti on saatavissa jalkeille puolustamaan avainkohteita koko maassa. On hyvä, että ministeri on ottanut tämän esille.

Sitten jatkan tästä eurooppalaisen puolustusyhteistyön kehittymisestä, koska se on nyt se iso tekijä, joka ehkä on tässä merkittävästi muuttumassa. Kun tuossa Verkkouutisten aamun ansiokkaassa jutussa, jota edustaja Viitanen täällä siteerasi, mainittiin, että Suomi on yhdessä Saksan ja Ranskan kanssa kulissien takana edistänyt tätä puolustusyhteistyötä, niin tiedustelen, onko ministeri Niinistö tietoinen tästä vuoden aikana kulissien takana tapahtuneesta yhteistyöstä Saksan ja Ranskan kanssa ja mitä tämä on pitänyt sisällään ja eikö nyt olisi korkea aika avata tämä asia ja kertoa koko eduskunnalle ja sitä kautta Suomen kansalle, mitä täällä ollaan tekemässä.

13.13 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime vaalikaudella tehtiin mittavia säästöjä koko Puolustusvoimien organisaatioon ja myöskin varuskuntia lakkautettiin, joukko-osastoja yhdistettiin. Millä tavalla ministeri näkee tämän ajan

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

nyt tämän sopeutumisen jälkeen? Myöskin täällä edustaja otti esille tämän henkilöstön jakamisen, mutta millä tavalla tähän kokonaisuuteen on sopeuduttu, ja millä tavalla henkilöstö on viety tässä myöskin mukana niin, että kun ovat tehtävät muuttuneet ja kuorma lisääntynyt ja sillä tavalla vastuukin myös kasvanut, niin onko tässä oikeasti tehty semmoista järkityötä, että on analysoitu näitä henkilöstöryhmiä niin, että voitaisiin katsoa, että oikeasti jotakin on tehtävissä, kun väki rupeaa uupumaan?

Minä haluan toistaa vielä, ministeri, uudelleen sen kysymyksen tehtävään pakottamisesta tai vapaaehtoisuuteen perustuvasta avun antamisesta tai vastaanottamisesta, tehtävään lähdöstä. Minä haluan kysyä siitä sen takia, koska se on nimenomaan tärkeä jokaiselle so-tilaalle, joka tällä hetkellä suorittaa tärkeätä tehtävää sotilasammattissa.

13.14 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eilen suullisella kyselytunnilla nousi esiin nettiäänestämisen mahdollisuus. Sitä olisi tarkoitus edistää. Nyt olemme nähneet kokemuksia esimerkiksi USA:n presidentinvaaleista ja niihin liittyvistä mahdollisista kybermanipulointiuhista — tai siitä, onko tällaisista vaikuttamista ollut. Itse olen suhtautunut nettiäänestyksen kehittämiseen hyvin myönteisesti, mutta nämä viimeaikaiset kokemukset ovat kyllä saaneet minut hieman pidättyväisemmäksi. Miten ministeri näkee puolustuksen näkökulmasta ja kansan yhtenäisyyden näkökulmasta sen, voimmeko ottaa tällaisen askeleen, kun huomioimme riskin ulkopuolisesta vaikuttamisesta, jos kysymyksessä ovat esimerkiksi presidentinvaalit tai, jos mennään vielä pidemmälle, jos olisi kysymys kansanäänestyksestä Natoon liittymisestä tai ei-liittymisestä?

13.15 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myös minä haluan palata tähän Verkkouutisten uutiseen siitä, että kulisissa jo vuoden ajan on valmisteltu EU:n puolustusyhteistyön lujittamista. Ilmeisesti tarkoituksena on rakentaa linnake nimeltä Eurooppa, ja varmasti tämäntyyppiseen toimintaan on myös tarvetta, syytä ja perustelua. Mutta kun prosessia on jo vuoden verran viety eteenpäin neuvottelupöydissä ja olen itse ollut vuoden verran ulko- ja turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän jäsenenä, niin kieltämättä tulee hieman sellainen olo, että olen istunut ulko- ja turvallisuuspoliittisessa "katseella seuranta" -ryhmässä, kun tästä asiasta ei myöskään seurantaryhmälle tämän vuoden aikana ole kerrottu.

Toistan uudelleen vielä sen, mitä edustaja Heinäluoma tuossa aikaisemmin sanoi. Voisiko ministeri hieman aukaista tätä asiaa? Viittasitte, että pääministeri Sipilä on keskustellut näistä asioista eurooppalaisissa pöydissä. Ovatko ulkoministeri Soini ja puolustusministeri Niinistö olleet myös näissä samoissa pöydissä?

13.16 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten kaikki tiedämme, tätä puolustusbudjettiesitystä voidaan pitää eräänlaisena minimitasona, sen totesimme myös puolustusvaliokunnassa. Erityisen huolestuneita ollaan tästä materiaalibudjetin osuudesta, kokonaisbudjetista ja sen riittävyydestä. Kysyisin ministeriltä: Miten te näette tämän kehityksen? Millä tavalla voidaan saada rahat riittämään myös tähän materiaalipuoleen ilman, että joudutaan tinkimään toimintamenoista?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä vaiheessa puheenvuorot edustajille Viljanen ja Kanerva. Sen jälkeen ministerille nyt vähän pidempi, ehkä 5 minuutin puheenvuoro.

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

13.17 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn täällä jo useasta suunnasta puolustusministerille esitettyihin kiitoksiin. Ministeri ja ministerityö nauttivat luottamusta yli puoluerajojen. Tämä on erittäin hyvä tilanne. Itse asiassa tämän tilanteenhan pitäisi aina olla puolustusministerin kohdalla, koska maanpuolustus on meidän kaikkien yhteinen asia, kuten täällä on jo useasti todettu.

Täällä on myös tänään paljon puhuttu maanpuolustustahdosta. Maanpuolustukselle ja maanpuolustustahdolle oleellista on se, että kykenemme turvaamaan Puolustusvoimien toimintaedellytykset niin materiaalin, henkilöstön kuin kertausharjoitustenkin osalta. Tässä talousarviossa nämä kaikki turvataan tavalla, joka näissä taloudellisissa olosuhteissa on mahdollista, vaikkakin materiaalipuolelle jää rutkasti paineita, kuten edustaja Blomqvist juuri äsketi viimeksi totesi.

Arvoisa puhemies! Vapaaehtoisella maanpuolustuksella on oleellinen merkitys niin reservin taitojen kuin maanpuolustustahdonkin ylläpidon osalta. Kuten edustaja Savola täällä jo pariinkin otteeseen mainitsi, haluan minäkin nostaa esille asedirektiiviä koskevat tuoreet hyvät uutiset Suomelle tulevasta poikkeuksesta. Poikkeus on meille erittäin tärkeä, ja aktiivisena reserviläisenä ja meidän kaikkien puolesta haluan kiittää kaikkia tämän poikkeuksen puolesta työtä tehneitä yli puoluerajojen. Samalla haluan kiittää puolustusvaliokuntaa ja jaostoa reserviläisjärjestöjen avustuksen puolustamisesta ja valtiovarainvaliokuntaa (Puhemies koputtaa) siitä, että avustus kyetään pitämään tämän vuoden tasolla.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Viljanen käytti ensimmäisen puheenvuoron, ja sepä lipsahdikin puhemieheltä vähän turhan pitkäksi. (Eero Heinäluoma: Jouluku on tulossa!)

13.19 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tähän Verkkouutisten tämän päivän juttuun haluan sen verran ottaa tässä kantaa, ettei nyt pidä myöskään tätä hiiren ja elefantin suhdelukua ihan nähdä liian dramaattisessa valokeilassa. EU on ja pysyy siviiliorganisaationa. EU:lla ei ole eikä tule mitään 5 artiklan tapaisia toimintalinjauksia. Meidän intressimme Suomessa on se, että Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikka olisi uskottavaa ja että sen käytössä olevat menetelmät voisivat olla omalta osaltaan vahvistamassa tietysti vakautta poliittisesti, edesauttamassa neuvotteluprosesseja ja myöskin antamassa lisäarvoa puolustukselle. Mutta on perusteetonta luoda sellaista kuvaa, että Euroopan unioni voisi olla jokin sellainen naulakko, johon me voisimme turvallisesti päällystää kimme jättää ja kuvitella, että asiat tulevat sitä kautta hoidetuiksi. On tärkeää pitää asioitten suuruusjärjestys kuitenkin kaikessa yhteydessä mielessä, kun tätä keskustelua tältä osin käydään. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kompetenssin parantaminen, uskottavuus, vaikkapa Syyriaa tai Ukrainaa (Puhemies koputtaa) tai muita esimerkkejä käyttäen, kertoo siitä, että EU:lla on todella paljon petrattavaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Kanervan puheenvuoro herätti nyt kuitenkin muutaman vastauspuheenvuoron. Vielä ennen ministeriä myönnän edustajille Heinäluoma ja Savola vastauspuheenvuorot, ja sitten ministeri.

13.20 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuresti arvostan edustaja Kanervan osaamista ja pitkää kokemusta turvallisuusasioissa ja myös ulkopolitiikan ja puolustuksen asioissa, mutta tällä kertaa kyllä hivenen nyt tipahdin kärryiltä. Siis

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

kyllähän Euroopan unionin perussopimuksessa on tämä artikla 47.2, joka velvoittaa antamaan apua, ja sitä on juuri sovellettu tämän Pariisin terrori-iskun jälkeen. En ymmärrä yhtään syytä väheksyä Euroopan unionissa tehtyjen keskinäisten sitoumusten merkitystä. Kaikkein vähiten ymmärrän, että suomalaiset ryhtyvät niitä väheksymään.

Sitten olen kyllä samaa mieltä siitä, ettei ole yhtään semmoista naulakkoa, johon me voimme käydä ripustamassa oman takkimme ja sanoa, että nyt se on hoidettu, nimittäin puolustus on hoidettu. Kyllä meidän täytyy kaikissa oloissa huolehtia ensi sijassa omasta puolustuksesta ja pitää se uskottavana. Siihen liittyy myös kansan maanpuolustustahto, ja siihen liittyy myös se työ, jota nyt parhaillaan yhdessä teemme.

13.21 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä nimenomaan oman kansallisen puolustuskykymme säilyttäminen ja kehittäminen on se kaiken lähtökohhta. Mutta mitä tähän EU:n yhteiseen puolustukseen tulee, niin varmasti siinä petrattavaa on Euroopan unionissa. Nämä hankkeet, mitä puolustukseen liittyen on tähän asti ollut, eivät oikein ole lihaa luiden ympärille saaneet, ja sen vuoksi on hyvä, että tästä nyt on huippukokouksessa puhuttu ja EU:n yhteistä puolustusta halutaan kehittää. Tästä ei olla saatu eduskunnassa vielä tietoa, mitä tämä liha luiden ympärillä tulee olemaan. Kysyisinkin puolustusministeriltä siitä: Kuinka te eduskuntaa aiotte tästä informoida? Varmasti saamme puolustusvaliokuntaan, (Puhemies koputtaa) ulkoasiainvaliokuntaan ja suureen valiokuntaankin tästä tietoa, (Puhemies koputtaa) mutta kuinka eduskunnan suuren salin suhteen, annatteko te tästä... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

13.22 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aina ei tarvitse koko taulukkoa käydä läpi, mutta jokainen tässä salissa varmaan jakaa sen käsityksen, että oma pesä on pidettävä kaikissa oloissa ensisijaisesti omissa käsissä, turvallisena. Toinen elementti on kahdenväliset sopimukset: Suomi—Ruotsi, Suomi—Yhdysvallat, Suomi—Iso-Britannia, Suomi—Saksa ja niin edelleen. Kolmas on EU — joka on valitettavan heikko tänä päivänä, se on valitettavan heikko — mutta se ei voi tulla korvaamaan näitä äsken mainitsemiani eikä sitä neljättä elementtiä, joka on meidän rauhankumppanuusyhteistyömme, meidän kumppanuusyhteistyömme Naton kanssa, joka on Suomelle erittäin tärkeää ja korvaamatonta. Ei pidä siis luoda semmoista mielikuvaa, että yksi näistä elementeistä korvaisi jotkut muut elementit, joilla huolehditaan Suomen turvallisuudesta.

13.23 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eihän täällä kukaan ole sanonut, että joku korvaisi jotakin. En ole sanonut, että eurooppalaisen puolustusyhteistyön kehittyminen — tai niin kuin pääministeri Sipilä on sitä Verkkouutisten haastattelussa kuvannut — korvaisi jotakin. En ole sanallakaan sanonut näin, mutta olen sanonut, että tämä näyttää, jos pääministeri Sipilän ilmoitus vastaa sitä, mitä siellä on päätetty, erittäin merkittävältä askeleelta Euroopan unionin sisällä. Ja jos tähän suuntaan mennään, niin se kyllä vahvistaa meidän turvallisuuttamme. Ei se ota pois mistään muualta mitään, se vahvistaa meidän turvallisuuttamme. Mutta sitten me joudumme ottamaan tärkeitä kantoja, jotka koskevat sitä, missä me itse olemme mukana tässä eurooppalaisessa yhteistyössä. Sen takia toivon, että näin ollen avataan koko Suomen kansalle ja myös eduskunnalle tämä, mitä ollaan tekemässä, mitä ollaan suunnittelemassa, jotta kenenkään selän takana ei tehdä yhtään mitään.

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri. Sopinee niin, että ministeri saa nyt tässä vaiheessa puheenvuoron? Jos sitten jää vielä jotain erityisen tärkeää, niin edustaja Kanerva palaa sitten asiaan. — Ministeri, äskeinen käyty keskustelu soi teiltä 1 minuutin, teillä on nyt 4 minuuttia aikaa. (Naurua)

13.24 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa puhemies! Edustajat Mikkonen, Savola, Kari ja Heinäluoma nostivat esille tämän sodanajan joukkojen määrän kasvattamisen, mikä on tosiasia, näin puolustuselonteossa tullaan esittelemään. Määrää ei ole vielä tässä vaiheessa syytä kertoa, mutta syyt lisäykselle ovat moninaisia. Yksi on tietenkin se, että paikallispuolustusta on vahvistettava, aivan niin kuin täällä salissa on todettu. Meillä on kolmentyyppistä joukkoa: meillä on operatiivisia joukkoja, alueellisia joukkoja ja paikallisjoukkoja. Valitettavasti paikallisjoukot ovat jääneet liian vähälle huomiolle tässä puolustusvoimauudistuksen yhteydessä ja sen jälkeen. Muun muassa kohteiden suojaus on olennainen tehtävä paikallisjoukoille. Mutta tähän kokonaisuuteen palataan lähemmin puolustuselonteossa, joka on parhaillaan valmistelun alaisena.

Useat kansanedustajat, kuten edustaja Savola ja edustaja Viljanen, nostivat esille asedirektiivin, joka todellakin näyttäisi olevan menossa Suomen vapaaehtoisen maanpuolustuksen kannalta suopeaan suuntaan. Yhdynkin kiitoksiin koko eduskunnalle, erinomaista yksimielisyyttä on tämän prosessin aikana osoitettu, suorastaan talvisodan henkeä.

Edustaja Pelkonen ja edustaja Hakanen nostivat esiin Puolustusvoimain henkilöstön jaksamiskysymyksen. Samaa ongelmaan olen törmännyt varuskuntakierroksillani. Se on kiistatta ongelma, ja siihen on puolustushallinnossa kiinnitetty huomiota. On selvää, että kun puolustusvoimauudistuksessa Puolustusvoimien henkilökunta laskettiin yli 14 000:sta 12 000:een, itse asiassa tällä hetkellä taitaa olla 11 700, niin on selvää, että tästä 12 000:n rajasta ei voida enää laskea.

Sopimussotilaat on yksi asia, millä voidaan helpottaa sitä koulutuspainetta, mikä varuskunnissa tällä hetkellä on, ja toivon siihen jatkossakin eduskunnalta suopeutta.

Paljon keskustelua herätti tämä EU:n puolustusulottuvuus, ainakin edustajat Heinäluoma, Kari, Savola ja Kanerva nostivat tämän esille. Tarkoitus ei missään nimessä ole toimia eduskunnan selän takana. Kulissien takana on kiistatta edistetty asiaa virkamiestasolla. EU-kokouksissa Suomen linja on tuotu esiin, ja niistä on kerrottu kyllä puolustusvaliokunnalle ja ulkoasiainvaliokunnalle. Näistä on mahdollisuus keskustella esimerkiksi ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon käsittelyssä, mutta jos tarvetta on laajemmallekin keskustelulle, niin ei minulla henkilökohtaisesti mitään sitä vastaan ole. (Ilkka Kanerva: Hyvä!) Euroopan unioni on turvallisuusyhteisö, ei puolustusliitto. (Ilkka Kanerva: Juuri näin!)

Edustaja Kiuru nosti esille äänestysten mahdollisen kyberkypäilyn, ja se on tietenkin tekijä, joka on otettava huomioon. Voi sanoa, että vanhassa vara parempi, jos äänestyskistää puhutaan.

Tuossa ensimmäisellä kierroksella edustaja Terho nosti esille kertausharjoitusten resurssien. Tällä hetkellä 18 000 on tämä vuotuinen määrä, ja näyttää siltä, että tänä vuonna pääsemme jopa yli 19 000:een, mikä on mielestäni ilahduttava uutinen. Tämä on tämän vaalikauden prioriteetteja. Puolustusvoimien toiminnan taso pyritään pitämään riittävän korkealla.

Kalustohankinnoista edustaja Terho kysyi. Ehkä tällä vaalikaudella on tosiaan tarkoitus priorisoida Maavoimia, koska sitten tulevilla vaalikausilla on Merivoimien ja Ilmavoimien suurten hankintojen vuoro. Tällä kaudella tehdään monia hankintoja Maavoimille: meil-

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

lä on puutteita panssarintorjunnassa, ilmatorjunnassa, viesti- ja johtamisjärjestelmissä, ampuvatarvikkeissa. Ehkä seuraava suuri hanke on operatiivinen tykistöhanke, joka ensi keväänä tulee ratkaistavaksi.

Edustaja Blomqvist nosti pohjoismaisen yhteistyön esille. Materiaalihankinnoissa voimme edetä, ja mielestäni pohjoismaisen yhteistyön puitteissa eräs tärkeä ulottuvuus olisi huoltovarmuus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tämän pääluokan käsittely tässä vaiheessa keskeytetään ja keskustelua puolustusministeriön pääluokasta jatketaan kello 14.30.

Tämä täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 14.30, ja tässä välissä on suuren valiokunnan kokous.

Pääluokan käsittely ja täysistunto keskeytettiin klo 13.30.

Täysistuntoa ja pääluokan käsittelyä jatkettiin klo 14.36.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Kello 13.30 keskeytettyä täysistuntoa ja keskustelua puolustusministeriön pääluokasta jatketaan.

14.36 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Suomen puolustusvoimien ja puolustuksen määrärahat ovat koko ajan jatkuvan laskun tiellä, jossa määrärahat laskevat ja siirtoa joudutaan tekemään erilaisilla vippaskonsteilla, jotta erityistilanteisiin voidaan varautua. Tämä muuttuva toimintaympäristö, jossa me nyt elämme, on tuottanut selkeästi sellaisen tilan, jossa määrärahat ovat riittämättömät. Tämäkään esitys ei tuo tähän muutosta.

Suomen puolustuskyky ei ole enää uskottavalla tasolla. Onkin selvää, että joudumme lähitulevaisuudessa pohtimaan pidemmällä tähtäyksellä sitä, minkälaisen puolustuksen Suomi oikeasti haluaa. Jos jotakin todella merkittävää uhkaa maahamme kohdistuisi, niin toimintakykymme ei ole tällä hetkellä sellaisella tasolla, että Suomi todellisen hädän tilassa pystyisi itseään uskottavasti puolustamaan.

Nato-keskustelua käydään, monenlaisissa pöydissä pohditaan erilaisia variaatioita. En tässä nyt julistaudu Naton kannattajaksi, mutta julistaudun sen keskustelun kannattajaksi, joka oikeasti pohtii sitä, minkälainen tilanne puolustuksemme kannalta on sellainen, jossa Suomea oikeasti voidaan puolustaa. Mietin sitäkin, että kun Suomella on jo isäntämaasopimus Naton kanssa, meillä on keskinäisiä sopimuksia ja erityissopimuksia Yhdysvaltojen kanssa, meidän asevoimamme ovat yhteensopivat Nato-asevoimien kanssa ja meillä taitaa olla ehkä historiamme Nato-myönteisin hallitus, niin mikä on se tilanne tällä hetkellä, että nämä määrärahat eivät kuitenkaan seuraa tätä tahtotilaa ja ajatuksenjuoksua, joka Suomessa on.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Puheenvuoroja voi varata P-painikkeella.

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

14.38 Anne Louhelainen ps: Arvoisa puhemies! Kuten ministeri Niinistö aiemmin tänään avauspuheenvuorossaan totesi, turvallisuusympäristön muuttuminen epävakammaksi ja arvaamattomammaksi ei ollut nähtävissä vuonna 2012, kun Puolustusvoimien laajaa uudistusta käynnistettiin Kataisen hallitusohjelman pohjalta.

Turvallisuusympäristön muutokseen on Suomessa kuitenkin reagoitu muun muassa nostamalla valmiutta sekä lainsäädännöllisin keinoin että resursseja lisäämällä. Puolustuspoliittista selontekoa valmistellaan parhaillaan ja siinä tullaan analysoimaan toimia, jotka ovat edellytyksenä suorituskypyiselle maanpuolustukselle muuttuneessa puolustuspoliittisessa toimintaympäristössä. Se on hyvä asia. Huoltovarmuuden turvaamisen näkökulmasta erityisen merkittävä asia oli huhtikuussa 2016 hallituksen hyväksymä periaatepäätös Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2017 puolustusbudjetti lisämäärärahoineen on yhteensä 2 830 miljoonaa euroa eli noin 1,3 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta ja 5,1 prosenttia koko valtiontalouden menoista. Erittäin hyvä asia on, että Puolustusvoimien budjettiin sisältyy hallitusohjelman mukainen materiaalistien suorituskypyyteiden korjaamiseksi tehty 80 miljoonan euron määrärahalisäys.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustusta on rakennettu oikeansuuntaisesti sen suhteen, että kansallinen puolustus on säilytetty Puolustusvoimien ensisijaisena tehtävänä kautta aikojen. Äärimmäisen tärkeää on, että Suomi on pitänyt, ja pitää tulevaisuudessakin, kiinni yleisestä asevelvollisuudesta ja koko maan puolustamisesta.

Kiitos ministerille hyvästä työstä ja kiitos turnauskestävyydestä myös tämän budjetin käsittelyn edetessä.

14.40 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa puhemies! Vuoden 2014 jälkeen turvallisuustilanne Itämerellä on jatkuvasti kiristynyt. Tähän niin kutsutun uuden normaalin tilaan on reagoitu paitsi Suomessa myös lähialueillamme. Esimerkiksi useimmat naapurivaltiomme ovat viime vuosina nostaneet merkittävästi puolustusbudjettejaan ja toimintansa tasoa. Moni maa on myös ryhtynyt palauttamaan aiemmin lakkauttamaansa asevelvollisuutta muodossa tai toisessa. Ei ole kauankaan siitä, kun Suomen yleiseen asevelvollisuuteen ja koko maan puolustamiseen perustuva puolustuspolitiikka herätti vielä ihmetystä monissa Euroopan maissa. Viimeistään Krimin valtaus ja Ukrainan sodan alkaminen todistivat, että Suomen linja on ollut oikea.

Pitkään aikaan asevelvollisuusjärjestelmämme ja korkea maanpuolustustahto ei ole herättänyt niin laajaa mielenkiintoa kuin nyt. Epävarmuutta ja ennustamattomuutta lisää entisestään Trumpin valinta Yhdysvaltojen presidentiksi. Ulkopoliittisen instituutin kesällä julkaisema raportti "Venäjän muuttuva rooli Suomen lähialueilla" sai aikaan laajaa keskustelua. Raportin mukaan Venäjä haluaa, että sitä kohdellaan suurvaltana, ja se on pitkään vastustanut uusien jäsenten liittymistä Natoon erityisesti sen lähialueilla. Tämä on näkynyt muun muassa lisääntyneenä sotilaallisena aktiivisuutena Itämerellä sekä arktisella alueella. Voimapolitiikka on siis tehnyt paluun Euroopan turvallisuuspoliittiselle agendalle, eikä sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista voida sulkea pois.

Suomen puolustuskypyn ensisijainen päämäärä on muodostaa ennalta ehkäisevä kynys sotilaalliselle voimankäytölle ja sillä uhkaamiselle sekä kyky torjua maahamme kohdistuvat hyökkäykset. Vaikka Suomen valitsemaa puolustuksen peruslinjaa ei muuttuneessa turvallisuustilanteessa olekaan tarvinnut muuttaa, vaatii tilanne Puolustusvoimilta parempaa valmiutta sekä kykyä vastata entistä yllättävämpiin ja moninaisempiin uhkiin. Us-

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

kottava ennaltaehkäisy puolestaan edellyttää luotettavaa tilannekuvaa ja valvontaa sekä tiettyjen järjestelmien korkeaa valmiutta.

Suomen sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden takaaminen nykypäivänä tarvitsee uusia välineitä työkalupakkiin. Puolustushallinnossa on parhaillaan käynnissä monia hankkeita, joilla puolustuskykymme turvataan muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Valmistelussa on esimerkiksi kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen, tai pyytämiseen, liittyvä lakipaketti. Myös tiedustelulainsäädäntöä uudistetaan parhaillaan. Tiedustelulla voidaan saada lisää keinoja ennakoida Suomen turvallisuutta uhkaavia tekoja.

Arvoisa puhemies! Totesimme puolustusvaliokunnan budjettilausunnossa, että Suomen puolustusjärjestelmän perusratkaisut toimivat myös jatkossa mutta vain riittävän resurssin turvin. Nykyinen tilanne, jossa puolustukselle asetut vaatimukset jatkuvasti kasvavat mutta voimavarat säilyvät rajallisina, on hyvin haastava. Puolustusvoimien määrärahoista leikattiin viime hallituskaudella noin 10 prosenttia. Tämä aiheutti materiaali- ja koulutusvajeet, joita nykyinen hallitus on ryhtynyt paikkaamaan.

Puolustusmateriaalihankintoihin tarkoitettuja määrärahoja on tästä vuodesta alkaen korotettu parlamentaarisen selvitysryhmän suositusten mukaisesti. Tänä vuonna korotus on 500 miljoonaa euroa, ja se nousee asteittain vuoteen 2020 mennessä. Tämä ei kuitenkaan kompensoi jo tehtyjä leikkauksia, ja myös Puolustusvoimien henkilöstön jaksaminen herättää suurta huolta, kuten tänään aikaisemmassa debattikeskustelussa tuli hyvin esiin. Henkilöstömitoitus ei kaikin osin tällä hetkellä vastaa siihen tehtäväkirjoon, josta henkilöstön on määrä selvitä.

Puolustusministeriön toimintamenosäästöt ovat jälleen ensi vuonna kasvamassa, ja kilpailukykysojimus vähentää omalta osaltaan hallinnonalan toimintamenomäärärahoja. Parhaillaan valmisteltavalta puolustusselonteolta odotetaan vastauksia moniin suuriin ja pidemmän linjan kysymyksiin. — Kiitos.

14.44 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Vielä joitakin vuosia sitten niin sanottuja kovan tai perinteisen turvallisuuden uhkia vähäteltiin ja puhuttiin enemmän pehmeistä turvallisuudesta. Koettiin, että sen kaltaiset aseelliset yhteenotot, joista 1900-luku tullaan muistamaan, olisivat jääneet historiaan ja että materiaalisella puolustuskyvyllä ei enää ainakaan siinä määrin kuin aiemmin olisi tarvetta puolustaa. Valitettavasti kuitenkin historia on osoittautunut toisenlaiseksi, perinteiset turvallisuusuhat ovat jälleen tulleet ajankohtaisiksi ja perinteisen maanpuolustuksen merkitys on noussut jälleen keskeiseen ja yhä tärkeämpään rooliin.

Toisaalta samanaikaisesti on ollut käynnissä myöskin kehitys, jossa on tullut yhä hankalammaksi erottaa toisistaan sisäistä ja ulkoista turvallisuutta. Näiden kahden kysymyksen, jotka aiemmin nähtiin varsin erillisiksi toisistaan, on voitu havaita nykyisessä maailmassa limittyvän ja lomittuvan toisiinsa yhä laajemmin, ja niiden puitteissa tapahtuvia turvallisuushkia on jatkuvasti hankalampi erottaa toisistaan.

Yhtenä tätä asiaa sivuavana kysymyksenä huolta ovat herättäneet omalaatuiset maakau-pat — etenkin itäisemmässä Suomessa, myöskin keskeisten puolustuspoliittisten kohteiden läheisyydessä — joita ovat tehneet ulkomaiset toimijat ja joilla ei tunnu olevan välttämättä mitään liiketaloudellista tai ehkä vapaa-ajankaan käytön kannalta järkevää tarkoitusta. Tästä on ilmeisesti ollut jonkinnäköistä valmistelua oikeusministeriössä sekä sitten suojelupoliisin esittämän huolen jälkeen myöskin selvitystä puolustusministeriön puolella.

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

Mikä on puolustusministerin näkemys aiheesta: tarvitaanko jonkinnäköistä lainsäädännöllistä rajoitusta maakauppoihin Suomessa?

14.47 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Edelleen vielä palaan tuohon ajatukseen, kun ministerikin on paikalla, että Suomen puolustuskyky ei ole enää välttämättä uskottava, ja toivoisinkin, että hän hieman tähän vastaisi.

Tietenkään kukaan ei toivo, että joutuisimme minkäänlaiseen konfliktiin — emme sisäemmekä ulkopuolella Suomen rajojen — mutta tämänhetkinen turvallisuusympäristö sisältää paljon epävarmuustekijöitä, jotka antavat ymmärtää, ettei konfliktin alkaminen ole välttämättä Suomen estettävissä tai ohjattavissa, jolloin joudumme joka tapauksessa ikään kuin olemaan valmiustilassa enemmän kuin vuosikymmeniin. Kysymys on: mikä on puolustusministerin näkemys siitä, kun nyt tässäkin kokonaisrahoitus jälleen laskee, millä tavalla ja aikataululla puolustuskykymme saatetaan oikeasti sille tasolle, että se on myös ulkopuolisten arvioijien ja tarkkailijoiden mielestä riittävä Suomen kansan suojaamiseen?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä on ministerille tullut kysymyksiä, mutta tehdään niin, että kun täällä on listalla Vikman, Hoskonen, Pelkonen ja Rydman, niin käytetään nämä puheenvuorot ja sen jälkeen ministerin vastauspuheenvuoro.

14.48 Sofia Vikman kok: Arvoisa herra puhemies! Suomen toimintaympäristöä leimaavat nyt muutosnopeus, ennakoimattomuus ja epävarmuus. Puolustusvoimien on kyettävä vastaamaan erilaisiin uhkiin hyvin monipuolisesti. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen, kriisinsietokyky ja huoltovarmuus sekä puolustusyhteistyön merkitys korostuvat. Itämeren alueen geostrateginen merkitys on kasvanut, mistä kertoo myös Itämeren alueen lisääntynyt sotilaallinen aktiivisuus.

Suomen puolustuskyvyn ylläpidon ensisijainen päämäärä on ennalta ehkäisevä kynnys sotilaallisen voiman käytölle ja sillä uhkaamiselle. Puolustusyhteistyön tiivistäminen kansainvälisessä yhteisössä on näin ollen välttämätöntä suorituskykyjen turvaamiseksi, vaikkakin Suomen pitää jatkuvasti ylläpitää omaa riittävän uskottavaa puolustuskykyään, ja sen uskottavuudenhan aina viime kädessä arvioivat meistä ulkopuoliset.

Muistuttaisin sellaisesta asiasta, että maanpuolustusjärjestöjen tuki palautetaan joka vuosi eduskunnan käsittelyssä, ja valtiovarainvaliokunta edellyttää, että tämä huomioidaan vuoden 2018 talousarviossa. Vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta on äärimmäisen tärkeää yleisen maanpuolustustahdon sekä -taitojen ylläpitämisessä. Esimerkiksi tuoreimmassa MTS:n mielipidekyselyssä on maanpuolustustahto laskenut 7 prosenttiyksikköä edellisvuodesta, mikä on huolestuttava suunta, ja on seurattava tarkasti, mihin suuntaan se kehittyi jatkossa tässä tutkimuksessa ja muissa tutkimuksissa. On myös syytä miettiä, mitä maanpuolustustahdon (Puhemies koputtaa) edistämiseksi voidaan jatkossa tehdä.

14.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Puolustusministeriön pääluokassa on paljon paljon haasteita, kuten tiedämme. Toimintaympäristö on valtavasti muuttunut viimeisten vuosien aikana. Se, mikä oli viisi vuotta sitten Puolustusvoimien näkökulmasta rauhallista ja rauhaisaa, ei tänä päivänä välttämättä enää pidä ollenkaan paikkaansa. Tätä taustaa vasten tämä ensi vuoden budjetti huomioi näitä olemassa olevia uhkia ja tilanteita kohtuullisen hyvin. Se on selvää, että kun elämme taloudellisesti vaikeaa aikaa ja velkaan-

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

tuminen pitäisi pysäyttää ja mielellään niitä velkojakin maksaa, niin tilanne on äärimmäisen vaikea ja haasteellinen myös puolustusministeriön pääluokan osalta.

Materiaalihankintoja on paljon suunnitteilla, ja tiedämme, että torjuntahävittäjien hankintaa valmistellaan koko ajan. Se on oma pakettinsa, valtava sellainen, mutta nyt on esimerkiksi julkisuudessa paljon ollut tietoja uusista Maavoimien kalustohankinnoista, joista viimeisimpänä olivat julkisuudessa vahvasti esillä nämä tykkihankinnat. Olisin kysynyt puolustusministeriltä: milloin tässä asiassa ruvetaan päätöksiä tekemään?

Toinen asia on sitten tähän toimintavarmuuteen liittyen, että nyt kun olemme pystyneet palauttamaan Puolustusvoimien kertausharjoitukset sille tasolle, että voidaan sanoa, että reservi saa hyvää koulutusta ja sen mukaan, mitä esimerkiksi tänä vuonna on toteutettu, niin ollaanko, arvoisa puolustusministeri, tässä kertausharjoitusten määrässä tällä hetkellä sillä tasolla, joka teidän mielestänne on tyydyttävä?

Kolmanneksi on sitten se, että kun meillä on valtavia haasteita valtiontalouden kannalta, niin miten on tulevaisuudessa, onko meillä niin tarkat suunnitelmat, että me pystymme näkemään esimerkiksi Maavoimien hankinnat niin pitkälle eteenpäin, että pystymme sen vaativan tehtävän hoitamaan huolimatta siitä, että siellä on tulossa tämä merkittävä Ilma-voimien hankinta?

14.52 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kysyisin vielä eläkeuudistukseen liittyen. Eläkeuudistuksen yhteydessähän myös sotilaiden eläkeikä nousi, ja sen vaikutuksesta sodanajan joukkojen sotilaskoulutettuihin johtajiin ja asiantuntijoihin syntyi merkittävä vaje, ja tämä puolestaan heikentää sodanajan suorituskykyä. Jo eläkeuudistuksen valmistelun aikana esillä oli reservikorvausjärjestelmä. Kysyisin ministeriltä: onko tämä edelleen olemassa työkalupakissa, vai onko muuta uutta tietoa, miten tämä syntynyt vaje aiotaan paikata?

14.53 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Suomen linja on ollut se, että meidän on kyettävä säilymään puolustuskyvyllämme sellaisena toimijana, joka tarjoaa uskottavan puolustuspelotteen sellaisille toimijoille, joilla mahdollisesti saattaisi olla intressi Suomeen kohdistaa jonkinlaisia sotilaallista toimenpidettä. Mutta kuten edustaja Vikman aivan oikein totesi, emme pysty poliittisesti tekemään päätöstä, onko puolustuskykymme uskottava vai ei, vaan se arviointi tehdään jossakin Suomen ulkopuolella. Meidän on kyettävä kuitenkin antamaan sellainen signaali, että puolustustahtomme ja -kykymme on korkealla sellaisessa tilanteessa, jossa jokin meitä uhkaisi.

On myös huomioitava, että Suomi on aina niin pieni maa, että tarvitsemme riittävää kansainvälistä yhteistyötä, kansainvälisiä kumppaneita, mitä tulee puolustustoimintaan, materiaalihankintoihin, mahdollisesti yhteistyöhön kriisin sattuessa. Mutta joka tapauksessa on niin, että olimme sitten osana jotakin laajempaa puolustuksellista liittoa tai emme, niin emme saa emmekä voi laiminlyödä omaa maanpuolustuskykyämme.

Olen ilolla katsonut sitä, että Suomi on lisännyt kansainvälistä yhteistyötään ja aktiiviteettiaan monella rintamalla, olkoon sitten ollut kyse Euroopan unionista, Pohjoismaissa tapahtuvasta yhteistyöstä, kahdenvälisestä yhteistyöstä Ruotsin, Britannian tai Yhdysvaltain kanssa. Mutta kysyisin vielä puolustusministeriltä: Ruotsi on tietysti luontevin yhteistyösuunta Pohjoismaiden suunnassa, mutta näkeekö puolustusministeri, että mahdollisesti olisi saavutettavissa laajempia hyötyjä myöskin laajemmalla yhteistyöllä muidenkin Poh-

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

joismaiden kanssa tai ehkä yhteispohjoismaisena toimintana esimerkiksi Norjan, Tanskan, ehkä jossain määrin myöskin Islannin kanssa?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa otamme ministerin puheenvuoron. Ministeri Niinistö, 5 minuuttia.

14.55 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia kaikille valvotuille puolustusasioista kiinnostuneille kansanedustajille. Sain kuulla hyviä analyysijä turvallisuusympäristömme kiistattomasta muutoksesta — ei vähiten Krimin valtauksen jälkeen.

Edustaja Laukkanen kantoi kahdessakin puheenvuorossa huolta Suomen puolustuksen uskottavuudesta. Edustaja Laukkanen totesi, että puolustusmäärärahamme ovat riittämättömät. Olen siitä koko lailla samaa mieltä. Tällä hetkellä ensi vuoden budjetissa puolustusmenojen osuus on tosiaan 1,3 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tiedämme hyvin, mikä on Nato-suositus — se on 2 prosenttia — ja jos katsotaan Suomen puolustusbudjettien historiallista keskiarvoa, niin muistaakseni se liikkuu 1,5 prosentin paikkeilla. Puolustuslonteossa on tarkoitus lähemmin perehtyä näihin resurssikysymyksiin. Ne ovat olennainen osa tätä puolustuslontekoa.

Näistä resurssikysymyksistä on syytä nostaa esille kolme seikkaa. Ensinnä on se, että tämän edustaja Kanervan työryhmän mukainen korotus puolustusmateriaalimäärärahoihin pystytään säilyttämään. Tälle vuodellehan tämä nosto oli 50 miljoonaa euroa, ensi vuodelle 80 miljoonaa euroa, ja siitä se nousee asteittain 150 miljoonaan euroon vuoteen 2020 mennessä mukaan lukien indeksikorotukset. Toivottavaa tietenkin on, että tämä taso materiaalihankintoihin pystytään säilyttämään 2020-luvulla. Toinen seikka, mikä resurssikysymyksenä nousee puolustuslonteossa esiin, on valmius. Valmius maksaa, se ei ole ilmaista. Olemme joutuneet muuttamaan Puolustusvoimien toimintatapoja monella tapaa Krimin valtauksen jälkeen. Ja kolmantena, tietysti suurimpana resurssikysymyksenä ovat Puolustusvoimien strategiset suurhankinnat eli Hornetin seuraajahanke HX-hanke sekä Merivoimien Laivue 2020 -hanke. Mutta jos nämä resurssikysymykset saamme ratkaistua, on Suomen uskottava puolustus mielestäni koko lailla varmistettu. On tietenkin muiden maiden asia arvioida, onko puolustuksemme uskottava, mutta tässä suhteessa olisin luottavainen, jos nämä resurssikysymykset saadaan ratkaistua. On aivan olennaista, että meillä on toimivat, itsenäiset Puolustusvoimat ja vahvat puolustushaarat, Maa-, Meri- ja Ilmavoimat.

Edustaja Pelkonen kiinnitti myös huolta määrärahojen riittämättömyyteen, ja kieltämättä nämä toimintamenoa säästöt, jotka koskevat myös puolustushallintoa, ovat haaste. Puolustusvoimat on viime vuoden syksystä alkaen toteuttanut sisäistä säästösuunnitelmaa, jolla pyritään osaltaan vastaamaan näihin toimintamenojen kehysleikkauksiin. Hallinnollisia kuluja leikataan ja tiloista haetaan säästöjä.

Edustaja Rydman nosti esiin maakaupat. Näitähän on tunnistettu noin satakunta epä-määräistä tontti- ja kiinteistökauppaa Suomesta, ja parhaillaan on poikkihallinnollinen työryhmä, jota puolustusministeriön johdolla vedetään, työssään, ja sen on tarkoitus tehdä ehdotuksia ja ylipäätään tarkastella sitä, tarvitaanko lainsäädännöllisiä muutoksia. Tämän työryhmän työn on tarkoitus valmistua ensi maaliskuussa, ja työ luovutetaan oikeusministerille, joka sitten päättää, mitä asialle tehdään. Oma näkemykseni on — vahva sellainen — että tarvitaan lainsäädännöllisiä muutoksia.

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

Edustaja Hoskonen kysyi Maavoimien hankinnoista — aiheellinen kysymys tällä vaalikaudella, koska tällä vaalikaudella on todellakin Maavoimien vuoro, kun 2020-luvulla koittavat sitten Meri- ja Ilmavoimien suurhankinnat. Operatiivinen tykistö on se keskeinen hanke, mikä täytyy ensi vuoden alkupuolella viedä maaliinsa. Olin itse tilaisuudessa seuraamassa Rovajärvellä ammuntoja, ja yksi varteenotettava vaihtoehto on eteläkorealainen telatykki K9 Thunder, käytetty, mutta siitä parhaillaan keskustellaan ja neuvotellaan parasta mahdollista hintaa Suomelle.

Edustaja Hoskonen kysyi myös reservin kertausharjoitustasosta. Se on mielestäni tyydyttävä. Se voisi olla parempi, ja kannustan jatkuvasti Puolustusvoimia ylittämään nämä tavoitteet, ja tälle vuodelle onkin iloisia uutisia sikäli, että kun tavoite oli 18 000 kertausharjoitusta, niin näyttää siltä, että pääsemme noin 19 000:n tasoon tänä vuonna.

Edustaja Pelkonen kysyi sotilaseläkkeen tilanteesta. Asian selvittely on vielä vaiheessa. Mitään ratkaisua ei ole vielä löydetty.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja sitten jatkamme puhujalistaa.

15.00 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeriltä sitä, miten ministeri suhtautuu kutsuntojen laajentamiseen naisiakin koskeviksi. Nimittäin Kokoomusnaiset on ehdottanut kutsuntojen laajentamista naisiin, sillä koko ikäluokan oikea-aikainen tavoittaminen kutsunnoissa lisäisi kiinnostusta asepalvelusta kohtaan ja kasvattaisi hyvin motivoituneiden varusmiesten määrää. Naisilla tietenkin on kyky oppia asevelvollisen taidot siinä missä miehilläkin. Kutsuntojen ulottaminen naisiin olisi tärkeää, jotta saisimme siis ikäluokkien parhaimmat kyvyt käyttöön, ja toisaalta se olisi myös askel yhdenvertaisempaan suuntaan, kun naiset saisivat kutsunnoissa oikea-aikaista tietoa mahdollisuudesta suorittaa vapaaehtoinen asepalvelus.

Kiinnostavaa on sellainen huomio, että varusmiespalveluksen suorittaneet naiset pärjäävät palveluksessa keskimääräistä paremmin ja ovat hyvin motivoituneita. Heistä noin 60 prosenttia on suorittanut johtajakoulutuksen. Täsmennän vielä, että säilyttäisin naisten asepalveluksen jatkossakin vapaaehtoisena, koska tällä hetkellä koko ikäluokalle pakolliseen palvelukseen ei ole Puolustusvoimien näkökulmasta tarvetta, vaikkakin Puolustusvoimien tavoitteena on saada lisää naisia vapaaehtoiseen asepalvelukseen. Ensimmäinen askel kutsuntojen ulottamiseen naisia koskeviksi voisi olla se, että ainakin kutsuntakirje lähetettäisiin valtakunnallisesti kaikille naisille, koska nyt naisille lähetettävän kutsuntakirjeen alueellisissa kokeiluissa on saatu todella hyviä tuloksia ja (Puhemies koputtaa) lisättyä naisten kiinnostusta vapaaehtoiseen asepalvelukseen.

15.01 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Harmi, että ministeri joutui tuossa juuri poistumaan, olisin kiittänyt häntä erittäin selkeäsanaisesta vastauksesta. Oli todella analyttinen ja hyvin mietitty vastaus, josta käy kyllä ilmi, että nämä asiat ovat hänelle hyvin läheisiä ja ovat hänellä hyvin hallinnassa.

Olisin tuosta rajaturvallisuudesta vielä kysynyt: Kun naapurimaamme Venäjä lisää koko ajan rajallamme valmiuskykyään ja Suomi vähentää omaa valmiuskykyään, niin tämä suunta on myös erittäin huolestuttava. Rajaturvallisuuteen esitimme täällä lisämäärärahoja, mutta ne komeasti täällä sitten hallituspuolueiden toimesta kaatuivat, vaikka turvallisuuden pitäisi olla kyllä sellainen asia, että se ylittää nämä hallitus—oppositio-asetelmat, mutta näin nyt kuitenkin menttiin.

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

15.03 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Suomi on pieni maa, jolla on niukat varat isänmaan puolustamiseksi. Asehankinnat on tehtävä hyvin harkiten ja hyvin perustellusti. Virheinvestointeihin meillä ei yksinkertaisesti ole varaa. Olisinkin ministeriltä kysynyt, jos hän on vielä läsnä tässä, tästä tänään päivällä aikaisemmin käydyssä keskustelussa esille nostamastani Laivue 2020 -hankkeesta, jossa neljän sota-aluksen tilausperusteet ovat jääneet kuulematta ainakin hallinto- ja turvallisuusjaostossa, joka vastaa budjetin puolelta näistä hankinnoista. Toki näistä perusteluista on varmasti keskusteltu puolustusvaliokunnassa, ja siitäkin olisin halunnut hiukan jotain saada kuulla. Ei siten, etteikö Laivue 2020 -hanke olisi perusteltu, kyllä Merivoimat tarvitsee uutta kalustoa. Mutta itse mietin sitä vaihtoehtoa, että miksi näitä hitaasti liikkuvia, vaikeasti piiloteltavia, lähes 100-metrisiä aluksia pitää hankkia Itämerelle, koska nehan ovat sellaisia liikkuvia tai paikallaan pysyviä lähes maaleja, jotka on helppo esimerkiksi päivällä mainitsemallani venäläisellä Bastion-meritaistelujärjestelmällä maalittaa ja tuhota. Onko siinä mielessä keskusteltu näistä vaihtoehdoista, esimerkiksi näistä torpedoveneistä tai muiden sissisodassa toimivien merialusten hankkimisesta?

Mehän olemme tehneet aikaisemminkin eduskunnassa virrehankintoja Puolustusvoimien osalta. Ehkä se kuuluisin oli silloin 30-luvulla, kun hankittiin panssarilaivoja ja sukellusveneit ja sinne meni puolet Puolustusvoimien varoista. Sitten näitä myöhäisempiä virrehankintojahan meinattiin tehdä 90-luvun lopulla, kun kenraali Hägglund halusi hommata taisteluhelikoptereita panssarivaunujen sijasta, mutta puolustusvaliokunta 97 ampui alas ne hankkeet. Sitten tämä viimeisin virheinvestointi meinasi tapahtua (Puhemies koputtaa) tämän Laivue 2000 -strategian kautta, kun näitä ilmatyynyaluksia oltiin tekemässä, ja yksi alus vain ehdittiin tilata.

Tässä haluaisin lähettää sen viestin, että olisi hyvä kuulla eduskunnassa kyllä siitä, onko nämä Laivue 2020 -hankkeen kohdentamiset nytten tarkkaan harkittu.

15.05 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! On valitettavaa, että ministerillä ilmeisesti tuli este ja hän joutui poistumaan. — Olisin vielä laajentanut tämän pohjoismaisen ulottuvuuden käsittelyä, mitä tulee puolustukseen. Jos katsomme historiaa vähän taaksepäin, niin Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvostohan silloin, kun Suomi on mukaan toimintaan tullut ja elettiin kylmän sodan aikaa, oli nimenomaisesti areena, jolla hienotunteisuudesta Suomen vaikeaa ulko- ja turvallisuuspoliittista asemaa kohtaan vältettiin viimeiseen asti keskustelemasta ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvistä kysymyksistä, mutta nykyisin jos seuraa Pohjoismaiden neuvoston istuntoja, harvasta aiheesta siellä niin paljon keskustellaankaan kuin turvallisuudesta. Se tietysti osittain heijastelee aika negatiivista, ikävää ulko- ja turvallisuuspoliittista tilannetta Itämerellä, mutta toisaalta näen, että on arvokasta, että Suomella on lukuisia erilaisia sellaisia kansainvälisiä areenoita, joilla pystymme myöskin tuomaan omia erityishaasteitamme esiin, vaikka emme tällä hetkellä olekaan sotilaallisesti liittoutunut maa.

Lisäksi olisin mielelläni kuullut puolustusministerin näkemyksiä myöskin kysymykseen jalkaväkimiinoista. Ottawan sopimuksen nojallahan olemme jalkaväkimiinoista luopumassa, ja tästä olisin mielelläni ministeriltä kuullut, olisiko mahdollista tässä nykyisessä vaikeassa tilanteessa vähintäänkin pidättäytyä jalkaväkimiinojen tuhoamisesta, että vaikka emme irtisanoutuisikaan Ottawan sopimuksesta, niin kuitenkin ainakin epävarmassa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa välttäisimme hävittämästä itseltämme sellaista asearse-

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

naalia, joka Suomen kaltaiselle maalle pitkin ulkorajoineen mutta varsin vähine puolustajineen on varsin kustannustehokas ja toimiva.

15.07 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Olisin itse asiassa ottanut esiin tämän tismalleen saman kysymyksen, jonka edustaja Vikman toi jo aikaisemmassa puheenvuorossaan esiin liittyen naisten asevelvollisuuteen. Mutta kiitos Vikmanille äärimmäisen hyvästä ja tärkeästä puheenvuorosta — hienoa, että tästä asiasta tässä salissa keskustellaan.

Itselläni oli kunnia osallistua maanpuolustuskurssille itse asiassa juuri viime kuussa, ja täytyy sanoa, että tämä kurssi on kyllä ehdottomasti todella arvokas asia kaikille, erityisesti kaikille tässä salissa istuville, ja suosittelen sitä, jos ei ole vielä sitä käynyt. Mutta se, mikä siellä kyllä konkretisoitui, oli tämä, kuinka erilaisessa maailmassa tällä hetkellä eletään ja kuinka monella tavalla meidän pitää meidän isänmaan turvallisuutta pohtia.

Se asia, mikä erityisesti jäi mieleen, oli se, kuinka paljon erilainen vaikuttaminen ulkopuolelta on lisääntynyt. Me ehkä pohdimme tämmöistä informaatioisotaa aika paljon sen kautta, että netissä erilaiset valesivustot levittävät väärää tietoa, lietsovat suomalaisten keskuudessa pelkoja, vähentävät ihmisten luottamusta meidän viranomaisiin ja poliitikkoihin ja valtioon. Mutta sen lisäksi olisin itse asiassa halunnut kuulla puolustusministerin näkemyksen tähän kyberturvallisuuteen liittyen äänestystykseen. Kun me keskustelimme täällä oikeusministeriön budjetista, niin käytiin aika laadukas ja hyvä keskustelu sähköisestä äänestämisestä, josta hallitus on linjannut, ja tuotiin esiin nämä erilaiset huolet, joita on liittynyt esimerkiksi Yhdysvaltojen presidentinvaaleihin ja siellä ulkoisten tahojen haluun vaikuttaa äänestystuloksiin. Olisin halunnut kuulla, onko Suomessa käyty tämmöistä vastaavaa pohdintaa siinä vaiheessa, kun näitä päätöksiä sähköisestä äänestämisestä on tehty.

15.09 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että Suomessa tiedostetaan nämä todelliset uhkat, jotka meidän puolustustamme koskevat ja maan koskemattomuutta yleensä. Meillä on esimerkiksi huhtikuussa 2016 tehty päätös, jonka mukaan kotimaista puolustustarviketeollisuutta ja siihen liittyviä välttämättömiä toimintoja pidetään tässä maassa vahvasti yllä, ja tämä on tämmöinen viisas linjapäätös, koska esimerkiksi kaluston osalta ja huoltotoiminnan osalta ja tiettyjen tarvikkeiden valmistuksen osalta maan pitää pystyä olemaan omavarainen.

Ja mitä tulee näihin jalkaväkimiinoihin, jotka Ottawan sopimuksella aikanaan poistettiin — pidin sitä silloin vääränä päätöksenä, se päätös oli toki sitouduttu tekemään, eli se piti tehdä, kun kerran nimi oli paperissa — niin niiden korvaaminen on nyt todettu näissä olosuhteissa, missä nyt elämme, lähes äärimmäisen vaikeaksi. On tärkeää nyt pitää huoli siitä, että meillä Maavoimien kalustoa uusitaan niin, että pystymme sen puolustuskyvyn ylläpitämään. Luin jostakin lehdestä tässä muutama päivä sitten, että Puolustusvoimilla on joku innovaatiohanke menossa näiden tuhottujen jalkaväkimiinoiden korvaamiseksi jollakin uudella kotimaisella järjestelmällä — ei ole tarkkaa tietoa minulla, mikä tämä järjestelmä on, mutta kuitenkin luin siitä, että joku tämmöinen on kehitteillä.

Tärkeää on kuitenkin se, että maanpuolustushenki tässä maassa säilyy ja se on erittäin korkealla tasolla. Ja ainoa oikea tapa ylläpitää tämän kansan vahvaa puolustustahtoa on se, että pidämme yleisen asevelvollisuuden vahvana edelleen, koulutamme hyvin reservimme ja pystymme antamaan tälle reserville niin hyvät varusteet, että se pystyy työnsä tekemään sillä vaaditulla tasolla, mikä nykyaikaan kuuluu. Se, että maailma on mennyt tällaiseksi kuin se on, ei ole meidän vika. Meidän pitää omalla lähialueellamme noudattaa sitä Urho

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

Kaleva Kekkosen aikanaan lausumaa suurta viisautta, että hankitaan ystävät läheltä ja vihemiehet mahdollisimman kaukaa — sillä Suomi on pärjännyt ennenkin — ja ennen kaikkea pidetään puolustuskyvystä tarkka huoli tässä talossa.

15.11 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! On ollut hienoa huomata, että vihreät ovat ottaneet agendalle asevelvollisuuden uudistamisen ja sitä pohtineet. Pidän kuitenkin erittäin huolestuttavana sitä, että pitkällä aikavälillä vihreät haluavat tehdä asevelvollisuudesta kaikille suomalaisille vapaaehtoisin. Arviolta se tarkoittaisi sitä, että nykyinen reservi kutistuisi ehkä kolmasosaan nykyisestä tällä vihreiden mallilla. Se, jos mikä, vaarantaisi Suomen alueellisen puolustuksen. Samaan aikaan, kun te väitätte olevanne koko maan puolue, te ehdotatte mallia, jossa missään olosuhteissa koko maata ei pystyttäisi puolustamaan vaan jouduttaisiin tosiasiaassa keskittymään suuriin kaupunkeihin ja muihin strategisiin kohteisiin. Näissä pohdinnoissa pitäisi kyllä hyvin tarkkaan ottaa huomioon se, että nykyisenkaltaisen asevelvollisuus on kuitenkin ollut kustannustehokas ja toimiva tapa taata koko maan puolustus ja huolehtia siitä. Tätä pidän kyllä huolestuttavana suuntauksena, kun te tällaista kokonaan vapaaehtoista mallia ehdotatte.

15.13 Simon Elo ps: Arvoisa puhemies! Tehty työ tuottaa jälleen tulosta. Aseiden hallussapitoa rajoittavasta asedirektiivistä syntyi neuvotteluratkaisu EU:ssa. Tulos vastaa Suomen tavoitteita, koska se turvaa reserviläisten aseharjoittelun osana vapaaehtoista maanpuolustustyötä. Edustamani suuri valiokunta otti aiemmin asiaan yksimielisesti Suomen kansallista puolustusratkaisua turvaavan ja puolustavan kannan, ja nyt tosiaan EU tähän Suomen näkemykseen taipui. Seuraavaksi tietysti meidän pitää laittaa sitten kuntoon meidän kansallinen aselainsäädäntö.

Täytyy sanoa, että EU-komission alkuperäinen direktiiviehdotus olisi todellakin vaarananut hyvin kouriintuntuvalla tavalla Suomen nykymuotoisen maanpuolustuskyvyn ja heikentänyt merkittävästi meidän puolustuskyvyn uskottavuutta myöskin ja vaikuttanut väärällä tavalla, suorastaan perussopimuksen henkeä vastustavalla tavalla meidän puolustusratkaisuun, eli tämän perussopimuksen mukaisesti tällaiseen ei saisi EU-komissio vaikuttaa. Lisäksi alkuperäisellä esityksellä olisi ollut useita haitallisia vaikutuksia suomalaisten metsästäjien, asekeräilijöiden ja urheiluampujien harrastustoimintaan.

Niin kuin sanottu, lausunto oli suuressa valiokunnassa yksimielinen. Tiedän ja voin sanoa, että kaikissa eduskuntaryhmissä tähän asiaan paneuduttiin hyvällä tarmolla sekä täällä eduskunnassa että europarlamentissa ja sitten myös meidän puolustusministeriön ja oikeus- ja sisäministeriön neuvottelijat tekivät erinomaista työtä. Tässä on kerrankin esimerkki siitä, että kun yksissä tuumin lähdetään EU:ssa Suomesta jotain asiaa ajamaan ja saadaan siihen kumppaneita muistakin maista ymmärtämään meidän näkökulmaamme, niin tuloksia voidaan saada. Ja kun perussuomalaiset yleensä sanovat, että "missä EU, siellä ongelma", niin kerrankin "missä EU, siellä löytyy ratkaisu".

15.15 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Vanha totuushan on se, että maantieteelle Suomi ei mahda mitään. Me olemme vähäväkinen kansakunta, jolla on pitkät rajat puolustettavanaan, ja se aiheuttaa aina määrätynlaisia haasteita, jotka joudumme kerta toisensa jälkeen ratkaisemaan siten, että pystymme osoittamaan myös ulkomaailmaan, että puolustuskykymme on uskottava.

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

Historiassamme löytyy kannustavia esimerkkejä siitä, että vaikeissakin tilanteissa, myös niissä äärimmäisissä sotilaallisissa tilanteissa, olemme kaikista näistä haasteista huolimatta pärjänneet hyvin. Mutta kaipa tässäkin yhteydessä on todettava se, että menestys menestyksessä ei kuitenkaan ole automaattinen tae tulevasta vaan että kyllä meidän täytyy sukupolvi toisensa jälkeen aina myöskin lunastaa se paikkamme maailmassa ja huolehtia siitä, että vastaisuudessaakin puolustuskykymme säilyy uskottavalla tavalla.

Tähän tarvitaan tietysti riittävät resurssit, ja kun ne resurssit joka tapauksessa ovat niukkoja, niin niiden niukkojen resurssien puitteissa meidän täytyy tietysti olla mahdollisimman tehokkaita, mutta samalla tarvitaan myöskin voimakasta maanpuolustustahtoa. Suomen tapauksessa, kun maantieteemme on se, mikä on, ja meitä on sen verran kuin sattuu olemaan, tämä on aivan erityisen tärkeää, koska vaikka itse kuulunkin niihin, jotka toivoisivat Suomelle nykyistä merkittävämpää kansainvälistä yhteistyötä, mitä tulee puolustukseen, materiaalihankintoihin, ehkä joihinkin sitoumuksiin kriisien varalle, niin riippumatta siitä, onko Suomi sotilaallisesti liittoutunut vai liittoutumaton maa, emme minun nähdäkseni missään tilanteessa voi luopua nykyisen kaltaisesta yleisestä asevelvollisuudesta, joka näissä maantieteellisissä ja väestöllisissä olosuhteissa on käytännössä ainut tapa varmistaa puolustuskykymme uskottavuus.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Totean tässä vaiheessa, että puhujalistalla ovat edustajat Tanus, Niinistö, Louhelainen ja Vikman. Sen jälkeen tämä pääluokka keskeytetään ja tarvittaessa sitä keskustelua jatketaan muiden pääluokkien jälkeen.

15.17 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Olisin myös halunnut kiittää ministeriä selkeistä vastauksista ja erittäin napakasta asioihin tarttumisesta.

Puolustusvoimat, yleinen asevelvollisuus ovat mielestäni erittäin tärkeitä ja jatkossakin ne on säilytettävä, sen lisäksi vapaaehtoinen palvelumahdollisuus tytöille, naisille. Mutta sen lisäksi olen jo aiemmin peräänkuuluttanut jonkinlaista tietyllä tavalla tehokkaampaa kansalaistaitojen koulutusta: kaikille meille kansalaisille sellaisia taitoja, sanoisinko ehkä niitä taitoja, joita ennen vanhaan osattiin paremmin, taitoja, joita voidaan tarvita erityistilanteissa. Tavallaan tämäntyyppistä tehokkaampaa kansalaistaitojen opettamista erityistilanteita varten toivoisin jatkossa suunniteltavan ja otettavan käyttöön.

Maan rajojen sisäpuolelta ja ulkopuolelta, molemmilta kanteilta, niitä uhkia voi helposti tulla. Jatkossa toivottavasti ne saadaan estettyä ja pidettyä rauhaisa elo jatkossakin Suomessa. Tulevaisuusvaliokunnassa, jossa olen jäsenenä istunut, näistä asioista myös ollaan paljon keskusteltu. Ja niin kuin tuossa edustaja Kari sanoi, kyllä näitä uhkia todella voi tulla yhtä aikaa hyvin monelta kantilta, ei vain rajojen ulkopuolelta ja rajojen sisäpuolelta vaan esimerkiksi terveydenhuollon alaan kuuluvina asioina. Tartuntatauteja, eläinpuolen tauteja voidaan tuoda tarkoituksellisesti, ympäristöön levitettäviä tiettyjä uhkia, mitä tavallaan voidaan käyttää hyökkäysmetodeina. Ne eivät ole vain tietyllä tavalla maalta tai ilmasta tulevat tai netin kyberuhkien kautta tulevat uhkat, vaan myös terveydenhuollon, sairaanhoidon, eläintautien uhkia ja ympäristökatastrofeja, mitä voidaan käyttää. Ja todennäköistä onkin, että jos tällaisia uhkia tulee, niin silloin käytetään monta väylää yhtä aikaa, eliikkä varautumista todella tarvitaan.

15.20 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! Ministeri ehti jo poistua, mutta jätän nyt ainakin pöytäkirjoihin ja läsnäolijoille muistiksi yhden tärkeän asian, jolla on merkitystä

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

Suomen puolustuksen kannalta tai jota ainakin pitäisi myös siitä näkökulmasta arvioida. Nimittäin Itämeren kärjistynyt turvallisuustilanne on näkynyt myös siinä, miten Ruotsissa ja monissa muissa maissa, Virossa, on suhtauduttu Nord Stream 2 -yhtiön suunnitelmiin laajentaa kaasuputkia Itämeren pohjalla Venäjältä Saksaan. Vain kaksi päivää sitten tuli tieto siitä, että Ruotsin hallituksen antaman suosituksen perusteella Ruotsissa kunnat Karlshamnissa ja Gotlannissa sanoivat "ei" Ruotsin satamien käyttämiselle tämän hankkeen yhteydessä. Heidän perusteinaan olivat puolustuspoliittiset intressit, eli suoraan sanoivat ääneen, että ainakin näiden satamien käyttämisessä oli jonkinlainen liittymäkohta siihen, että se olisi vaarantanut heidän puolustuspoliittista turvallisuuttaan, jos tälle yhtiölle, jossa on venäläinen Gazprom merkittävänä omistajana, olisi nämä satamat vuokrattu ja kaasuputkia olisi päästy sitä kautta asentamaan lisää Itämeren pohjalle.

Suomessahan tätä on käsitelty perinteisesti lähinnä vain ympäristökysymyksenä ja talouskysymyksenä, mutta on selvää, että tällä on ulkopoliittinen ulottuvuus, mutta on epäselvää se, missä määrin tällä on puolustus- ja turvallisuuspoliittinen ulottuvuus. Minusta olisi tärkeätä, että eduskunta kävisi tästä laajaa keskustelua. Se, minkä voi sanoa olevan selvää, on se, että Venäjään käyttää tätä välineenään lisätä vaikutusvaltaansa suhteessa Ukrainaan ja Itä-Eurooppaan, koska Ukrainan ja Puolan kaltaisten maiden valttikortti suhteessa Venäjään on ollut se kaasuputki, joka heidän maidensa läpi menee Saksaan ja Eurooppaan tällä hetkellä. Jos Nord Stream -putkea laajennetaan, niin Venäjä voisi silloin painostaa Ukrainaa vielä enemmän haluamiinsa päätöksiin, ja tämäkin on syytä tunnistaa. Mutta myös se, onko tällä suoraan Suomen puolustukseen (Puhemies koputtaa) liittyviä ulottuvuuksia, olisi syytä käsitellä avoimesti.

15.22 Anne Louhelainen ps: Arvoisa puhemies! Tänään on eduskunnassa keskusteltu ahkerasti EU:n puolustusyhteistyön kehittämisestä, jonka toimeenpanosuunnitelman Eurooppa-neuvosto eilen hyväksyi. Komissiolta on tullut suunnitelma toimista puolustusyhteistyön kehittämiseksi, jossa merkittävimmät aloitteet ovat yhteisen puolustustutkimusraaston perustaminen sekä puolustusteollisuuden sisämarkkinoiden kehittäminen. Näiden lisäksi eilen hyväksytyt ideat koskevat puolustusrahoituksen kehittämistä, yhteisen puolustuspolitiikan kehittämistä, kriisinhallintakapasiteetin kehittämistä, yhteistä operaatiokeskusta, EU:n nopean toiminnan joukkojen käytettävyyden parantamista. Näistä odotetaan konkreettisia ehdotuksia ensi vuoden alusta.

Arvoisa puhemies! Suomen suuri valiokunta eli EU-asioita käsittelevä valiokunta on yksi Euroopan parhaiten informoiduista valiokunnista valtioneuvoston taholta. Näin uskaltaa todeta yli viiden vuoden kokemuksella tuosta valiokunnasta. Suuri valiokunta ja ulkoasiainvaliokunta kokoustavatkin ensi tiistaina, ja uskon, että saamme pääministeriltä tuoreeltaan terveiset Eurooppa-neuvostosta.

15.23 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! On hyvä muistaa, että Suomi varautuu kaikkiin kuviteltavissa oleviin uhkiin nimenomaan juuri siksi, että ne eivät koskaan realisoituisi. Eli kun me haluamme elää rauhassa, niin paras rauhan tae Suomelle on varautua puolustamaan niin uskottavasti, että kenenkään ei kannata Suomea aseellisesti uhata. Tässä epävakaassa kansainvälisessä ympäristössä on huomattava, että olipa Suomi liittoutunut tai liittoutumaton, niin yleinen asevelvollisuus ja sen tarve eivät poistu mihinkään. Yleiselle asevelvollisuudelle on myös suomalaisten hyvin vahva tuki, mikä viimeksi ilmeni pari viikkoa sitten julkaistussa MTS:n tutkimuksessa.

Budjetin alikohta PTK 136/2016 vp

Toisaalta meidän puolustuskyvylle hyvin tärkeä yleisen asevelvollisuuden lisäksi on myös maanpuolustustahto ja sen pitäminen korkealla, ja se olisikin meille kaikille hyvä tehtävä, että toimimme maanpuolustustahdon edistämiseksi, kun Suomi täyttää 100 vuotta. Maanpuolustustahto on perinteisesti Suomessa ollut korkealla, mutta muuttuvassa maailmassa se varmasti kohtaa uusia haasteita, ja me emme halua nähdä Suomessa sellaisia maanpuolustustahtolukemia tutkimuksissa kuin mitataan esimerkiksi monessa Keski-Euroopan maassa. On erityistä syytä kiinnittää huomio tässä asiassa nuoriin kansalaisiin ja heidän maanpuolustustahtoonsa, mikä samalla vahvistaa myös kansalaisvalmiuksia ja erilaisia valmiuksia selvitä poikkeusoloissa ja kaikin tavoin edistää 100-vuotiaan Suomen turvallisuutta.

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.